FORVALTNINGSPLAN FOR
OKSØY FYRSTASJON

KRISTIANSAND KOMMUNE • VEST-AGDER FYLKE

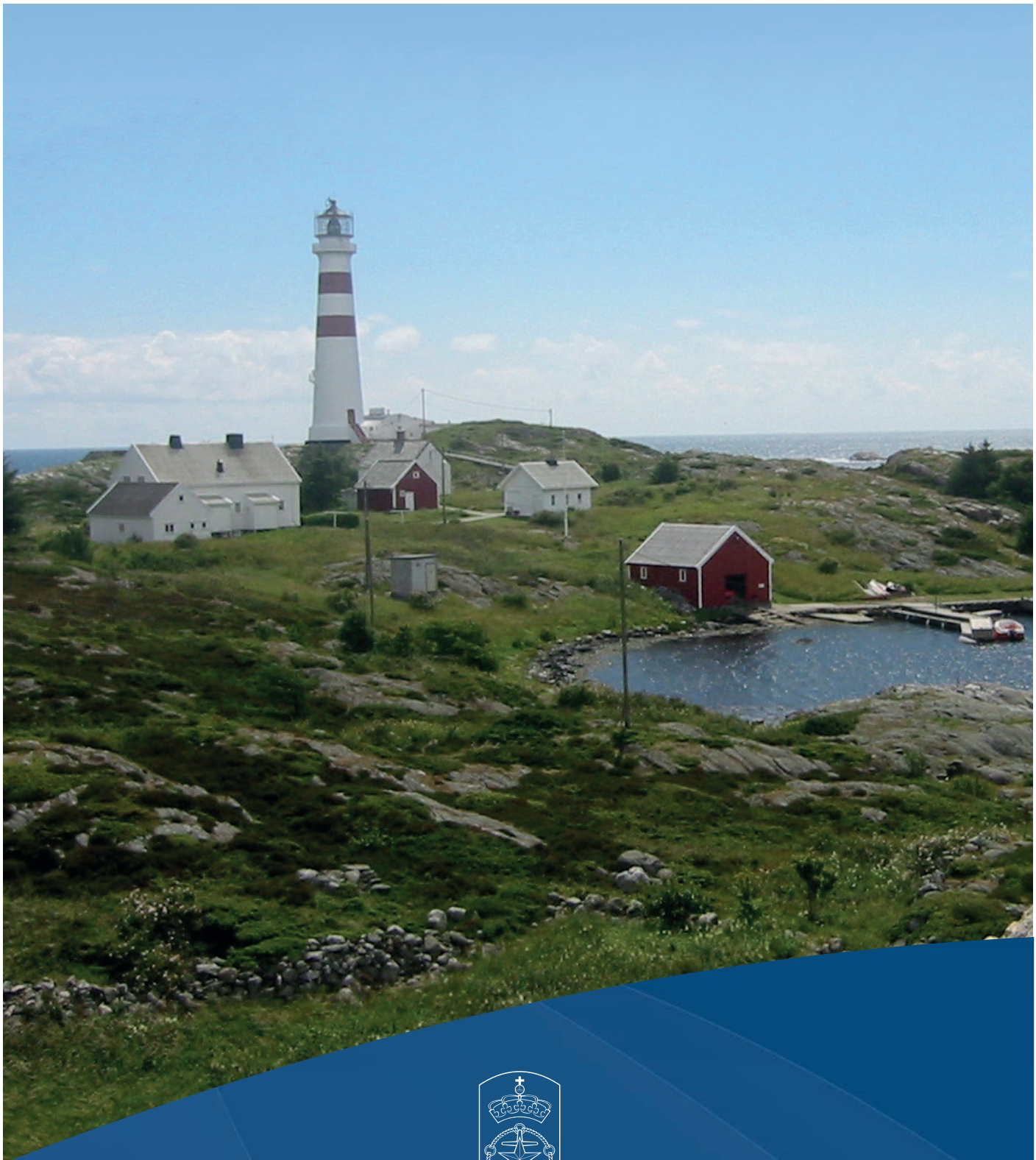

KYSTVERKET

INNHOLD

GENERELL DEL

Kystverkets fyrstasjoner 3

Innledning 3
Fredningsprosessen 3
Fredning av bygningene 3
Fredning av området som helhet 3
Hensynet til den tekniske driften av fyrstasjonen 3
Vernemyndighet 3
Kravet om forvaltningsplan 3
Hensikten med forvaltningsplanen 3
Ny bruk – på fyrenes premisser 4
Vern gjennom bruk – viktigheten av gode leietakere 4
Forholdet mellom fredningsvedtaket og forvaltningsplanen 5
Formidling 5
Generelle retningslinjer for tiltak på fyrstasjonene 5
Krav til dokumentasjon av endringer og større vedlikeholdsarbeider 6
Krav til håndverkere 6
Vedlikeholdshåndbok 6

Noen generelle punkter om antikvarisk bygningsvern og vedlikehold 6

Grunnholdninger til vern 6
Råd for vedlikehold og istandsetting - grunnprinsipper: 6
Vedlikehold – definisjon og faglige prinsipper 6
Større vedlikeholdsarbeider og endringer 7
Tilbakeføring 7

SPESIELL DEL

Oksøy fyrstasjon 8
Kart og situasjonskart 9
Kart over det fredete området 10
Faktaopplysninger om Oksøy fyrstasjon 11
Kart over naturreservat Oksøy, Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde 12
Kart over soner for vernehensyn, ferdsel under hekkingsperioden 15. april - 15.juli 14

Bygningspresentasjoner
A. Fyrtårnet 15
B. Maskinhus (og oljebod) 21
C. Fyrbetjentsbolig 1832 (Assistentbolig) 26
D. Uthus 30
E. Uthus (bryggerhus) 33
F. Fyrbetjentbolig 1950 35
G. Uthus 40
H. Naust 43
I. Loshus 1964 45
J. Losvakthytte (flyttet til øya i 1948) 49

Det fredete området 52
Vedlegg 1: Oversikt over Kystverkets fyrstasjoner. 55
Vedlegg 2: Fredningsvedtak for Oksøy fyrstasjon. 56
Vedlegg 3: Tilstandsoversikt Oksøy fyrstasjon. 70
Vedlegg 4: Tilstandsanalyse av Oksøy fyrstasjon
A. Fyrtårnet 71
B. Maskinhus (og oljebod) 74
C. Fyrbetjentsbolig 1832 (Assistentbolig) 78
D. Uthus 82
E. Uthus (bryggerhus) 85
F. Fyrbetjentbolig 1950 88
G. Uthus 92
H. Naust 95
I. Loshus 1964 98
J. Losvakthytte (flyttet til øya i 1948) 102

Forsidebilde: Kystverket 2004.

GENERELL DEL

Tranøy fyrstasjon på Hamarøy, Nordland. Foto: Kystverket.

Kystverkets fyrstasjoner

Innledning

Fyrstasjonene forteller om en spesiell og svært viktig del av norsk historie. Satsingen på utbyggingen av fyrvesenet er en av de største i den norske stats historie, og utbyggingen av fyrstasjonene har bidratt til å utvikle Norge til den sjøfartsnasjon vi har vært og fremdeles er. Fyrstasjonene er også omfattet av en stor og stadig økende interesse, og ikke minst har de ofte en sterkt identitetsskapende funksjon for lokalbefolkningen. De fleste fyrstasjoner er monumenter i kystlandskapet, og Kystverket er som eier forpliktet til å forvalte disse kulturminnene med respekt for dem som har vært med på å bygge opp den maritime infrastrukturen vi i dag forvalter, og med omtanke for dem som kommer etter oss.

Fredningsprosessen

På bakgrunn av ”Nasjonal verneplan for fyrstasjoner”, som kom i 1997, fattet Riksantikvaren i tiden frem til 2001 vedtak om fredning etter kulturminneloven av 83 fyrstasjoner. Av disse er i dag 68 helt eller delvis fremdeles i Kystverkets eie (se oversikten i vedlegg 1). I 2001 besluttet Stortinget at de siste 31 bemannede fyrstasjonene skulle avbemannes, og denne prosessen ble avsluttet i 2006. Gjennom tidene er mange fyrstasjoner solgt, men i St.prp. nr. 29 (2006 – 2007) ble den da pågående avhendingsprosessen stoppet, og det ble bestemt at Kystverket skulle eie fyrstasjonene (med unntak for mulig overføring til Direktoratet for naturforvaltning). Samtidig ble det bestemt at Kystverket skulle stå for utleie slik at fyrstasjonene kunne gjøres tilgjengelige for allmennheten. Dette innebærer at ”vern gjennom bruk” vil være et viktig prinsipp for etatens forvaltning av fyrstasjonene.

Fredning av bygningene

Bygningene på fyrstasjonen er fredet i henhold til § 15 i kulturminneloven. Dette innebærer at det ikke er tillatt å rive bygningene eller deler av disse, eksteriøret må ikke bygges om, heller ikke interiøret der dette er særskilt nevnt. Planløsningen kan ikke endres, og det kan ikke skiftes ut bygningselementer eller materialer. Alt vedlikehold og istandsetting skal utføres med tradisjonelle materialer og metoder tilpasset bygningenes egenart og opprinnelige bygningstekniske løsninger.

Fredning av området som helhet

Området rundt bygningene er fredet i henhold til § 19 i kulturminneloven. Hensikten er å bevare anleggets virkning i landskapet, og sørge for at anleggets karakter blir bevart. Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som kan forandre områdets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen. Eldre strukturer som gjerder, rekkverk, jordkjellere, tekniske installasjoner osv skal ikke fjernes eller endres uten at det har vært nødvendig kontakt med vernemyndighetene. Det er viktig å bevare stedets egenart, og dette gir også en sentral premiss for hvordan det kan legges til rette for ny bruk av fyreiendommene.

Hensynet til den tekniske driften av fyrstasjonen

I fredningsvedtakene står det at fredningen ikke skal være til hinder for den tekniske driften av fyrstasjonen. Dette betyr imidlertid ikke at Kystverket uten videre kan fjerne eller gjøre endringer på teknisk utstyr, selv om dette er sikkerhetsmessig begrunnet. Andre formuleringer i de forskjellige fredningsvedtakene gjør også at det kan være nyanser i hva som er tillatt og hva som er søknadspliktig. Generelt er det best å gå ut ifra at alle tiltak er søknadspliktig, spesielt i selve fyret, som er interiørfredet. Det er viktig at regionen har en god dialog med vernemyndighetene i en tidlig fase, ikke minst fordi etaten da kan få veiledning slik at planlagte tiltak kan bli gjennomført på en måte som også best mulig ivaretar hensynet til kulturminnet.

Vernemyndighet

Ansvaret for den konkrete oppfølgingen og forvaltningen av fredningsvedtakene for de enkelte fyrstasjoner er delegert fra Riksantikvaren som nasjonal vernemyndighet til fylkeskommunenes regionale kulturminneforvaltning. Det er følgelig fylkeskommunen som skal behandle søknader om dispensasjon ved tiltak som krever slik tillatelse, og det er den aktuelle region i Kystverket som kan sende søknad om dispensasjon.

Kravet om forvaltningsplan

I henhold til kgl. res. av 1. september 2006 skal det utarbeides forvaltningsplan for alle fredede eiendommer i statens eie. I forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer er det bestemt at forvaltningsplanene skal forelegges Riksantikvaren, som skal sikre at innholdet ivaretar formålet med fredningen.

Hensikten med forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen skal både gi kunnskap om viktige generelle prinsipper for forvaltningen av fyrstasjonene som fredede kulturminner, og gi forståelse for det helhetlige miljøet og det særpreget som karakteriserer den enkelte fyreiendommen, og som skal ivaretas i vernesammenheng.

Hensikten er å sørge for et best mulig utgangspunkt for å stille de rette spørsmålene og finne de rette løsningene når det gjelder vedlikehold, bruk og utvikling av den aktuelle fyrstasjonen.

Forvaltningsplanen består av en generell del, som er felles for alle fyrstasjonene, og en spesiell del, som omhandler den enkelte fyrstasjon.

Forvaltningsplanens spesielle del vil inneholde:

- Relevante eiendomsdata
- Presentasjon av fyreiendommen som helhet, de enkelte bygninger, anlegg og tekniske installasjoner, og området.
- Vurdering av utviklingsmuligheter for fyrstasjonen som helhet samt for de enkelte bygninger
- Eventuelle spesielle forhold for den aktuelle fyrstasjon
- Bygnings- og konstruksjonsdokumentasjon (foto og tegninger)
- Tilstandsanalyse, eventuelt med konkrete forslag til tiltak
- Historisk dokumentasjon
- Fredningsvedtaket

Når det gjelder historisk dokumentasjon, vil ikke den kunne være uttømmende i forvaltningsplanen for den enkelte fyrstasjon. Det er derfor viktig at man ved planlegging av konkrete tiltak, som tilbakeføring eller formidling, går aktivt inn for å finne ytterligere informasjon. Her vil Senter for eiendom og kultur og Kystverkmusea kunne bistå regionene og leietakerne.

Senter for eiendom og kultur har ansvaret for koordineringen av etatens arbeid med forvaltningsplaner. Utarbeidelsen av de konkrete forvaltningsplanene for de enkelte fyrstasjonene gjøres i nært samarbeid mellom regionene og Senter for eiendom og kultur.

Ny bruk – på fyrenes premisser

Ny bruk gjør det ofte ønskelig og noen ganger nødvendig med endringer av bygninger og tilrettelegging på området. Det er viktig å bruke tid på å vurdere hvordan slike tiltak kan gjøres så skånsomt som mulig, og uten at fyreiendommens egenart blir skadelidende. En liten endring ett sted kan virke harmløs, og det samme kan en annen et annet sted, og en tredje… men summen av disse delene kan bli en dårlig helhet som gir en lite harmonisk utvikling av stedet. Forvaltningsplanen skal bidra til at det blir lettere å ha helheten for øye når mulige endringer vurderes. I gjennomgangen av fyreiendommen som helhet og de enkelte bygninger blir det konkretisert forhold som det vil være viktig å ta hensyn til ved planlegging av større vedlikeholdsarbeider og endringer, og det indikeres mulige bruksområder og utviklingspotensiale som Kystverket mener vil ivareta stedets egenart. Enkelte steder er det naturlig å gi klare føringer om hvor det vil være aktuelt å vurdere tilbakeføring, og eventuelt til hvilken epoke.

Fra Store Torungen. Foto: Kystverket.

Det lar seg oftest gjøre å finne gode løsninger som forener vern med ny bruk, selv om løsningene kan bli annerledes enn det man først så for seg. Å finne slike løsninger krever grundighet, vilje og kompetanse i både planlegging og gjennomføring av arbeidene. Felles samtaler mellom Kystverket som eier, leietaker som bruker, kommunen som forvalter av plan- og bygningsloven og fylkeskommunen som forvalter av fredningsvedtaket, vil ofte være vel anvendt tid – og ikke minst hvis diskusjonene kan finne sted nettopp på fyrstasjonen. Stedet er i høyeste grad part i saken, og kan ofte gi føringer gjennom sin tilstedeværelse!

Vern gjennom bruk – viktigheten av gode leietakere

Kystverket er avhengig av et samarbeid med leietakere som er interessert i å bidra til å ta vare på den viktige kulturarven som fyrstasjonene representerer. Etaten vil i liten grad selv kunne benytte den bygningsmassen som er på fyrstasjonene utover de bygningene som er direkte knyttet til den tekniske driften av navigasjonsinstallasjonen, slik som maskinhus og fyrtårn. Vern gjennom bruk forutsetter et aktørsamarbeid, der gjerne også lokale og regionale myndigheter er engasjert, enten som leietakere, eller som aktive premissleverandører og bidragsytere i utviklingen av stedet.

Kystverket benytter en standard leieavtale ved utleie av fyrstasjoner, også for de som ikke er fredet. Avtalen har følgende generelle formål og forutsetninger:

- Uavhengig av om eiendommen er helt eller delvis fredet, skal eiendommen bevares og sikres som kulturminne, og eiendommens egenart skal bevares.

- Leietaker skal ivareta og videreutvikle allmennhetens adgang til fyreiendommen. Leietakers aktivitet på stedet må tilpasses allmennhetens intereser slik at den ikke kommer i konflikt med disse interessene.
- Leietaker forplikter seg til å holde utleier løpende orientert om planene for utviklingen og bruken av leieobjektet.
- Utleier vil bidra med rådgivning ved videre vedlikehold og istandssetting av leieobjektet. Utleier vil løpende vurdere mulighetene for å bidra til vedlikehold og/eller oppgradering av leieobjektet ut fra de til enhver tid gitte budsjettrammer.
- Leietaker må ikke bruke, eller tillate at andre bruker, leieobjektet til bolig.
- Leietaker forplikter seg til å legge særlig vekt på miljøvern i forhold til bruk og vedlikehold av leieobjektet.

I tillegg skal det formuleres egne punkter som uttrykker formål og forutsetninger for leieforholdet ved den enkelte fyrstasjon. En slik formålsparagraf i en leieavtale understreker nødvendigheten av et nært samarbeid og tett kommunikasjon mellom Kystverket og leietakerne – dette er ikke et vanlig leieforhold, men gjelder samarbeid om et kulturminne!

Avtalen omtaler også samarbeidet om vedlikeholdsarbeidet på fyrstasjonen. Det er Kystverket som i siste instans er ansvarlig for å sette opp arbeidsprogram for det enkelte år og gi nødvendige føringer for hva som skal gjøres og på hvilken måte. Bortsett fra ved kritiske hendelser, slik som ved stormskader, skal ikke leietaker utføre noen tiltak på eiendommen uten at dette er godkjent av eier. Det er også eier som er ansvarlig for at alle nødvendige tillatelser er innhentet fra vernemyndighetene.

Kjeungskjæret fyrstasjon, Sør-Trøndelag. Foto: Kystverket.

Forholdet mellom fredningsvedtaket og forvaltningsplanen

Fredningsvedtaket er styrende for forvaltningen av fyreiendommen, og er rettslig bindende. Forvaltningsplanen er ikke rettslig bindende, men uttrykker Kystverkets vurdering av hva som vil være en naturlig presisering og konkretisering av fredningsvedtaket, og etatens oppfatning av hvordan den fredede eiendommen bør utvikles. Konkrete tiltak kan ikke gjennomføres uten at vernemyndighetene har fattet vedtak om at de kan iverksettes. Det er Kystverket i den enkelte region som søker vernemyndighetene i det aktuelle fylke om tillatelse til tiltak.

Formidling med nytt elementsystem i betong. Foto: Kystverket.

Formidling

Fyrstasjonene er nasjonale kulturminner som skal dokumentere en viktig del av vår maritime kulturarv og Kystverkets historiske innsats for å trygge ferdselen til sjøs. Samtidig er det et mål med fredningen at kunnskap om disse kulturminnene og deres historiske kontekst skal kunne formidles til allmennheten. Det er derfor viktig at all ny bruk bidrar til kunnskapsformidling og opplevelse av historien. Kystverket vil i samarbeid med Kystverkmusea (ved Lindesnes fyrmuseum) lage retningslinjer for utarbeidelse av formidingsplaner for de enkelte fyrstasjonene, i et samspill mellom etaten, etatsmuseene og leietakerne. Det er videre utarbeidet en skiltmal for de fredede fyrstasjonene, for å gi etatens formidling av egen kulturhistorie et helhetlig, nasjonalt preg. Denne skiltmalen vil være styrende for hvordan utendørs informasjon og skilting utformes på de fredede fyrstasjonene. All utendørs informasjon skal godkjennes av Kystverket på forhånd.

Generelle retningslinjer for tiltak på fyrstasjonene

På alle de fredete bygningene skal eksteriøret bevares mest mulig uendret. Enkelte bygninger er svært autentiske, mens andre er sterkt endret og modernisert. Ulike typer tiltak, som tilbakeføring og utskifting av bygningsdeler, vil derfor bli vurdert ulikt fra bygning til bygning.

Interiørene har for de aller fleste av fyrstasjonene ikke et like sterkt formelt vern som eksteriøret – unntaket er selve fyrtårnene, som er interiørfredet. For de øvrige bygningene er planløsning og konstruksjoner normalt omfattet av de enkelte fredningsvedtakene. Imidlertid bør en ved interiørmessige oppgraderinger og endringer legge vekt på å bevare størst mulig autentisitet med tanke på den historie fyrstasjonen skal formidle. Denne intensjonen må samtidig avveies i forhold til behovet for nødvendig bruksmessig oppgradering.

Krav til dokumentasjon av endringer og større vedlikeholdsarbeider

Alle endringer og større vedlikeholdsarbeider på en fredet bygning eller et fredet område skal dokumenteres. En søknad om tillatelse inneholder et minimum av beskrivelse av tiltaket, men dette er ikke tilstrekkelig dokumentasjon. Det vil bli gitt nærmere retningslinjer for hvordan nødvendig dokumentasjon skal utføres og arkiveres.

Krav til håndverkere

Generelt må håndverkere som arbeider på fredete bygninger, ha nødvendig kunnskap og erfaring fra antikvarisk arbeid. Det er viktig å ha den rette holdningen til dette arbeidet, beherske aktuelle teknikker, og å ha faglig grunnlag for å kunne ta riktige valg når det gjelder materialer og metode.

I noen tilfeller vil det være nødvendig med spesialkompetanse for at resultatet skal bli tilfredsstillende. Dette kan være ved restaurering av vinduer, dokumentasjonsarbeid, blanding av maling etter historisk resept, konserveringsarbeider mm. Når vernemyndigheten gir tillatelse til endringer, kan det settes vilkår om at utførende håndverkere har antikvarfaglig kompetanse.

Geitungen fyrstasjon, Rogaland. Foto: Kystverket.

Vedlikeholdshåndbok

Det er behov for å sammenfatte retningslinjer for vedlikehold av fyrstasjonene, både de fredede og de ikke fredede, i en egen vedlikeholdshåndbok, og Kystverket er nå i ferd med å utarbeide en slik veileder. Denne prosessen vil også innebære nær kontakt med ulike vernemyndigheter, for å finne frem til løsninger som i størst mulig grad kan være felles for etatens fredede bygninger. I og med at søknad om dispensasjon avgjøres av den enkelte fylkeskommune, kan tolkning av og praksis i oppfølging av fredningsvedtakene variere noe fra fylke til fylke. En vedlikeholdshåndbok bør kunne bidra til å harmonisere praksis ut fra et nasjonalt perspektiv, selv om den naturligvis ikke vil kunne erstatte kravene til saksbehandling i den enkelte sak.

Noen generelle punkter om antikvarisk bygningsvern

Grunnholdninger til vern

Kulturminner er en viktig del av vår samlete kulturarv. Bygningene dokumenterer tidligere tiders samfunnsforhold, levekår, liv og gjøremål, byggeskikk og håndverksteknikker.
Gamle bygninger er ikke-fornybare ressurser, og de er primærkilder til kunnskap om fortida. Alle andre nedtegnelser, fotografier og registreringer innebærer grader av fortolkning. Bygningene er derfor en unik kilde til kunnskap og et umistelig grunnlag for framtidig forskning, enten det gjelder levekår, byggeteknikk, dekordetaljer eller lignende. Ved framtidig bruk og modernisering er det viktig at vi i minst mulig grad reduserer bygningenes verdi som historisk kilde. Som hovedregel skal man være svært varsom med å fjerne elementer i en fredet bygning – alle de historiske epokene som har nedfelt seg i det fysiske bygningsmiljøet, forteller en historie om bygningens og stedets utvikling. I noen tilfeller kan man imidlertid bli nødt til å prioritere mellom ulike faser. Unntaksvis kan det også vært aktuelt å tilbakeføre en bygning til en dokumentert tidligere tilstand.

Råd for vedlikehold og istandsetting - grunnprinsipper innen bygningsvernet

De viktigste grunnprinsippene er:

- Mest mulig av alle deler av bygningen skal bevares. Derfor må inngrepene ved vedlikehold og utbedring være så små som mulig.
- Det er bedre å vedlikeholde framfor å reparere, og det er bedre å reparere framfor å skifte ut.
- Det må brukes tradisjonelle materialer og metoder, både ved vedlikehold og eventuell utskifting.
- Skjulte deler av bygningen (konstruksjoner) er like viktige å ta vare på som synlige (overflater).
- Hvis man må endre, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler. Det beste bygningshistoriske ”arkivet” er bygningen selv.
- Gamle ombygginger og endringer av en bygning er ofte viktige å bevare. De kan fortelle om bygningens livshistorie gjennom skiftende stilretninger og bruk.
- Når noe fjernes eller endres, skal aktuell dokumentasjon bli nedtegnet og arkivert. I spesielle tilfeller sikres dokumentasjonen ved lagring av den fjernete bygningsdelen (nærmere retningslinjer vil bli utarbeidet for dette).
- Endringer skal om mulig være reversible. Når behovene endrer seg, kan de nye elementene fjernes og bygningen kan framstå slik den var før endringen.

Vedlikehold – definisjon og faglige prinsipper

Hovedregelen er at løpende vedlikehold utføres uten at vernemyndighetene trekkes inn, mens man må søke tillatelse for endringer. Grensen mellom vedlikehold og endring kan være vanskelig å definere, og ulike aktører kan ha ulik oppfatning av begrepene. Kulturminnevernets definisjon av vedlikehold er snever, i den hensikt å ivareta kulturhistoriske verdier.

Mange eiere har i beste mening utført ”vedlikeholds-arbeid” på en slik måte at vernemyndighetene vurderer dette som endring/inngrep, som i verste fall er skadelig for kulturminnet. Dette kan for eksempel være bruk av for tett maling, som med-fører av-skalling og råteskader, eller utskifting av opprinne-lige bygningsdeler som burde blitt istandsatt av en kyndig restaureringshåndverker. Vedlikeholdet av en fredet bygning er underlagt kulturminneforvalt-ningens overvåkning. Det kan oppstå usikkerhet om hva man kan utføre uten å spørre, og når man må søke om tillatelse.

Hovedprinsippet for vedlikehold av gamle bygninger er å bevare mest mulig av de gamle bygningsdelene og å hindre skader. Dette gjelder både synlige og skjulte konstruksjoner og elementer. Vedlikeholdet skal om mulig skje på samme måte som da huset ble bygget, med samme teknikk, utførelse og materialbruk. I praksis vil dette noen ganger bety merarbeid, andre ganger krever det bare omtanke og kompetanse.

Homlungen fyrstasjon, Østfold. Foto: Kystverket.

Ved å bevare de gamle bygningsdelene og overflatene beholder bygningen sin autentisitet, og dermed sin vitenskapelige kildeverdi og opplevelsesverdi. En kopi kan aldri fullt ut erstatte de opprinnelige bygningsdelene. Selv om kopien er nøyaktig likt utført, er minst to dimensjoner gått tapt:

1. Aldersverdien: Spor av ”tidens tann” er borte. Vi kan ikke lenger berøre de samme materialene som våre forgjengere.

2. Sannhetsgehalten: Hvordan kan våre etterkommere vite at kopien er nøyaktig utført?

Kan de stole på at historien og byggeteknikken som formidles, er identisk med den opprinnelige?

Større vedlikeholdsarbeider og endringer

Det må søkes om tillatelse for større vedlikeholds-arbeider, større reparasjoner og endringer i en fredet bygning. Som oftest blir det gitt tillatelse når endringene er små og tiltaket er nødvendig for fortsatt bruk. Kulturminneforvaltningens oppgave er å passe på at det ikke blir gjort så mange endringer i årenes løp at det til slutt er lite igjen av det opprinnelige huset.

Eksempler på større vedlikeholds-/ istandsettingsarbeider som krever tillatelse:

- endring av utvendig malingtype/farge, fjerning av eldre malinglag, overmaling av dekor og lignende
- vedlikehold av utvendig kledning som innebærer et betydelig omfang utskifting av råteskadet virke
- restaurering av vinduer der det er råteskader som innebærer betydelig innspunsing av nytt virke og forbedring/endring av tekniske løsninger

Eksempler på andre endringer som krever tillatelse:

- utskifting av bygningselementer, som utvendig panel, vinduer og ytterdører
- tildekking eller fjerning av eksisterende utvendige overflater
- oppsetting eller riving av innvendige lettvegger
- installering av våtrom eller kjøkken
- etablering av infrastruktur, rørføringer, ventiler etc.
- fasadeendringer
- oppføring av tilbygg
- tilbakeføring til tidligere dokumenterbar tilstand

Et overordnet prinsipp er at alle endringer om mulig skal gjøres reversible, slik at de i framtida kan la seg tilbakeføre. Endringer og tilføyelser skal kunne fjernes uten at bygningen blir forringet. I praksis kan dette eksempelvis innebære at nye skillevegger festes slik at de lett kan fjernes uten å sette merkbare spor.

Tilbakeføring

Når vernemyndighetene skal vurdere forslag til endringer, vil de ta hensyn til hvilken periode – eventuelt flere perioder – i bygningens historie som fredningen søker å bevare. Hvis det er foretatt endringer i nyere tid, kan det i noen få tilfeller være aktuelt å tilbakeføre bygningen til et tidligere eller opprinnelig utseende. Dette kan gjelde et helt eksteriør, deler av bygningen, enkelte rom eller mindre bygningsdeler og detaljer. Følgende premisser og forutsetninger bør ligge til grunn for at en tilbakeføring skal kunne vurderes:

- Det foreligger sikker, god og tilstrekkelig dokumentasjon (tegninger, fotografier eller lignende) av den opprinnelige situasjonen.
- Tilbakeføring basert på gjetting kan normalt ikke godtas.
- De nyere tilføyelsene som fjernes eller tildekkes, har relativt lav/underordnet verdi.
- Kulturminnet er ikke for sterkt endret. Hus som har fått ny takform, hovedvolum eller lignende bør bevares slik de er. Tilbakeføring av vindustyper og kledning på en bygning med intakt hovedform, kan derimot være aktuelt.

OKSØY
FYRSTASJON
SPESIELL DEL

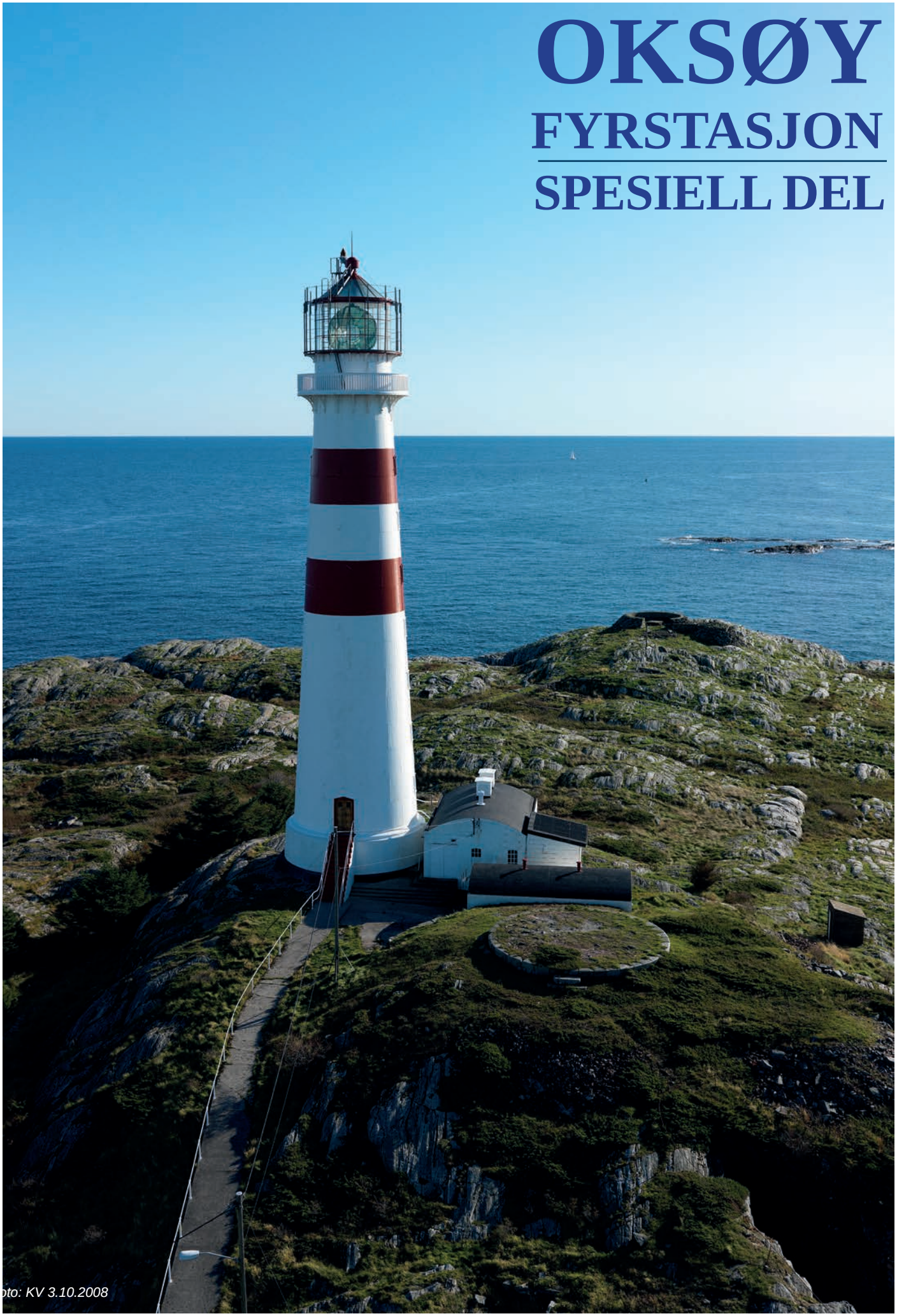

oto: KV 3.10.2008

Kart

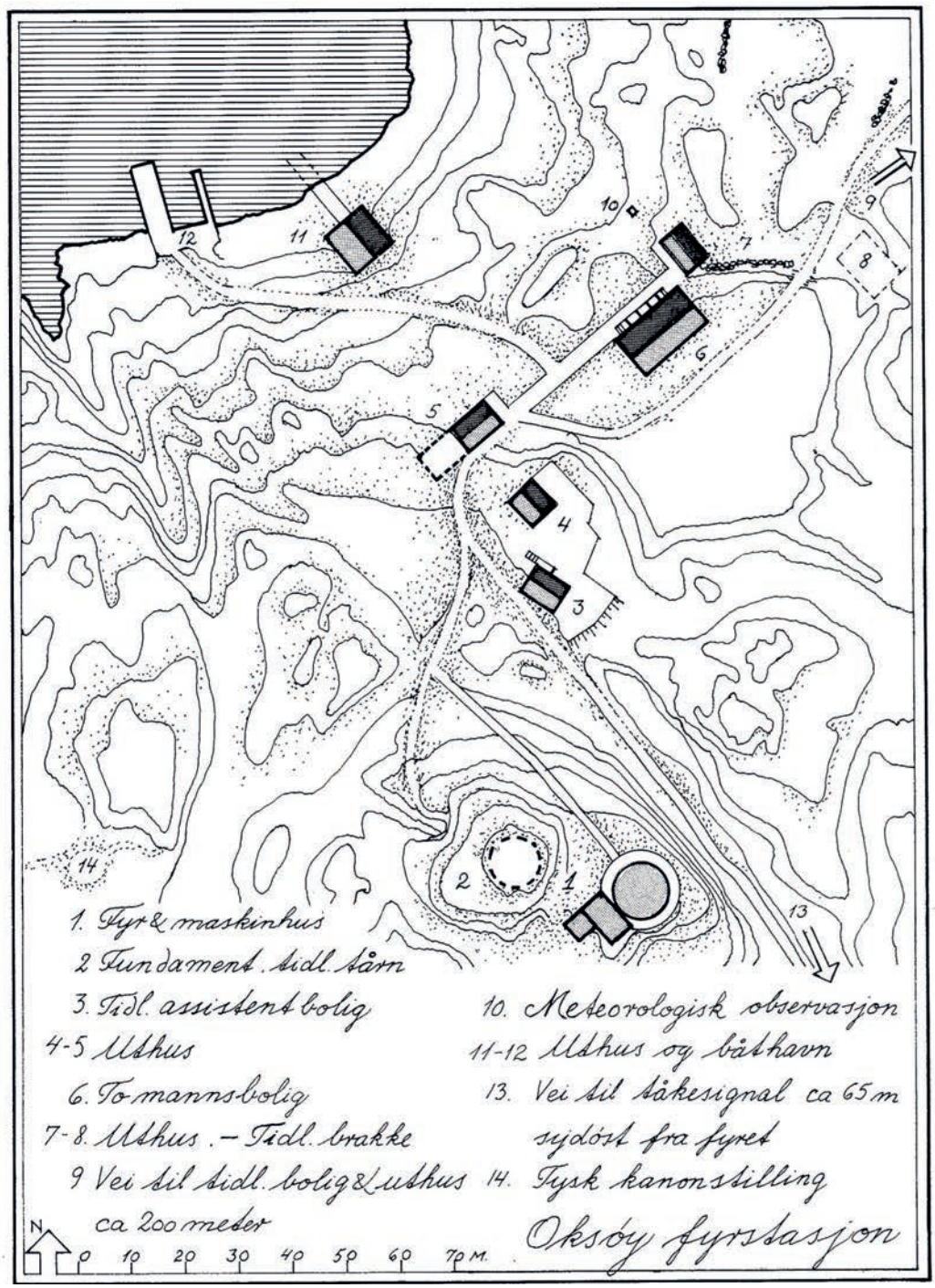

Situasjonskart

Hentet fra fredningsvedtaket.
Tegning: Sven Poulsson.

Kart over fredningsområdet ved Oksøy fyrstasjon:

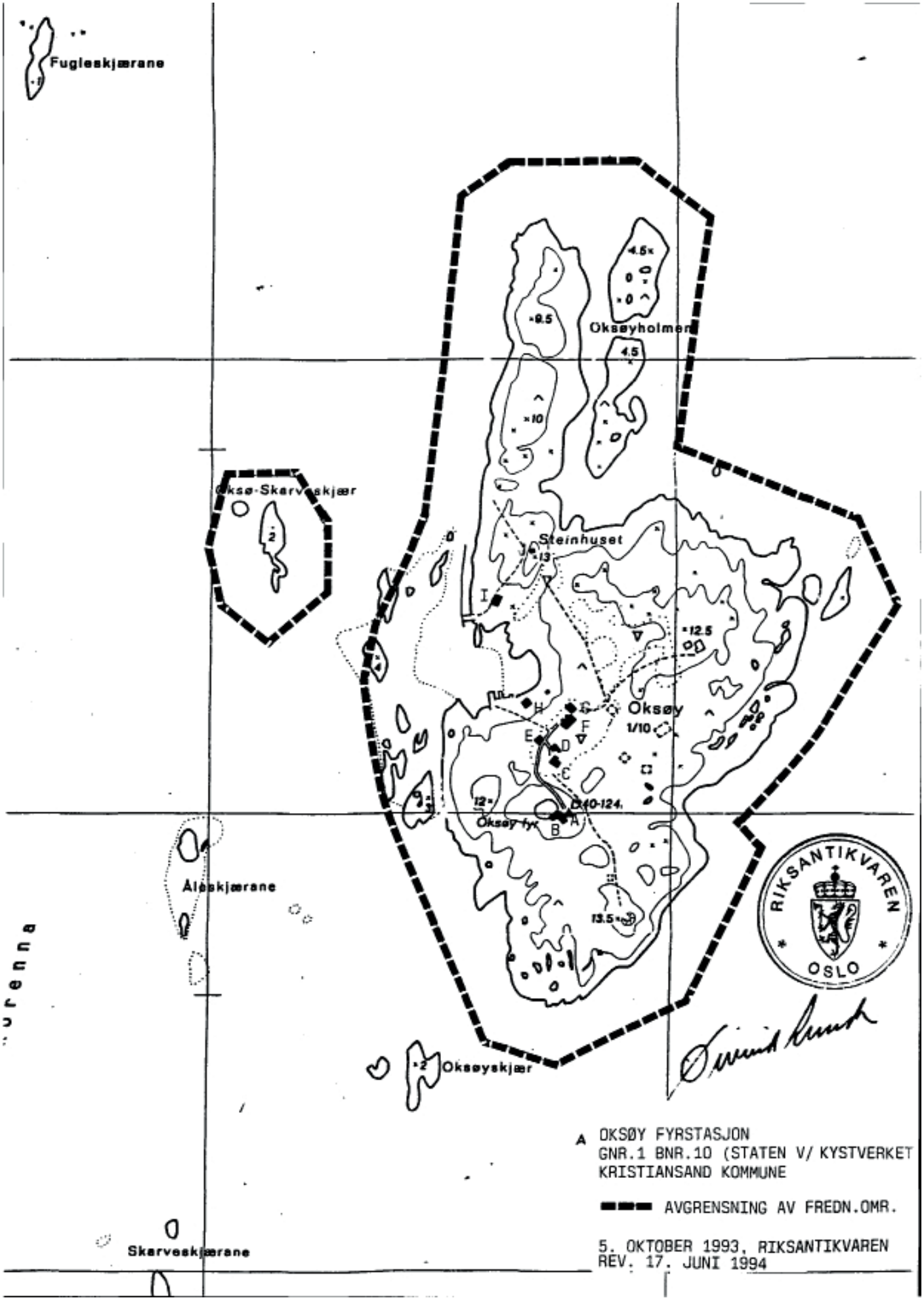

Faktaopplysninger om Oksøy fyrstasjon

Eiendomsinformasjon			
Opprettet		1832	
Fylke	Vest-Agder	Region	Kystverket Sørøst
Kommune		1001 Kristiansand	
Fyrlistenummer		071700	
Dato for fredningsvedtak		23. juni 1994	
Andre vernebestemmelser: a) FOR-1980-03-28-61 Forskrift om fredning av Oksøy naturreservat. b) Forvaltningsplan for sjøfuglreservater i Vest-Agder, (inklusiv Oksøy), er under utarbeidelse i 2015. Skjøtselsplan for Oksøy er et av tiltakene for å fremme verneformålet. c) FOR-2005-04-29-388. Forskrift om Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde, Kristiansand, Søgne og Mandal kommuner, Vest-Agder. Ny forvaltningsplan er under utarbeidelse, gjeldende fra 2015 til 2025. Den skal avløse gjeldende forvaltningsplan.			
Eiendom (kommunenr., gårdsnr., bruksnr.)		1001 / 1 / 10	
Nummer i Askeladden	87025	Grunneier	Staten v/ Kystverket
Utleie		Ingen utleie.	

Oversikt over registrerte bygninger og konstruksjoner

Byggnr. i fredn. vedtaket	Bygnings-type	Bygg-status	GAB-nr.	Nummer i Aske-ladden	Verneklasse / §	Omfanget av fredningen
A	Fyrtårn 1900	Intakt	21322024	86992-1	Klasse 1, kulturmin-neloven § 15	Fredningen gjelder bygningens eksteriør og interiør med fast inventar og teknisk utstyr knyttet til fyrdriften. Fredningen gjelder ikke teknisk utstyr i drift.
B	Maskinhus 1921	Intakt	21322105	86992-2	Klasse 1, kml § 15	Fredningen gjelder bygningens eksteriør, samt interiør med hensyn til opprinnelig planløsning med fast inventar og teknisk utstyr knyttet til fyrdriften. Fredningen gjelder ikke teknisk utstyr i drift.
C	Fyrbetjent-bolig 1832 (Assistent-bolig)	Intakt	21322113	86992-3	Klasse 1, kml § 15	Fredningen gjelder bygningenes eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig hovedform, fasadeuttrykk og planløsning.
D	Uthus	Intakt	21322121	86992-4	Klasse 1, kml § 15	Samme som feltet ovenfor.
E	Uthus	Intakt	21322148	86992-5	Klasse 1, kml § 15	Samme som feltet ovenfor.
F	Fyrbetjent-bolig 1950	Intakt	21322156	86992-6	Klasse 1, kml § 15	Samme som feltet ovenfor.
G	Uthus	Intakt	21322199	86992-7	Klasse 1, kml § 15	Samme som feltet ovenfor.
H	Naust	Intakt	21322180	86992-11	Klasse 1, kml § 15	Samme som feltet ovenfor.
I	Loshus 1964	Intakt	21322164	86992-9	Klasse 1, kml § 15	Samme som feltet ovenfor.
J	Losvakt-hytte (flyttet til øya 1948)	Intakt	21322172	86992-10	Klasse 1, kml § 15	Samme som feltet ovenfor.
	Det fredete området				Klasse 1, kml § 19	Fredningen omfatter videre et område rundt fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner §19. Fredningsområdet omfatter hele øya som fyrstasjonen ligger på, samt Oksøy Skarveskjær og Oksøyholmene. Fredningsområdet og de fredete bygningene er avmerket på ved-lagte kart, datert 05.10.1993, og påført Riksantikvarens stempel, se forrige side.

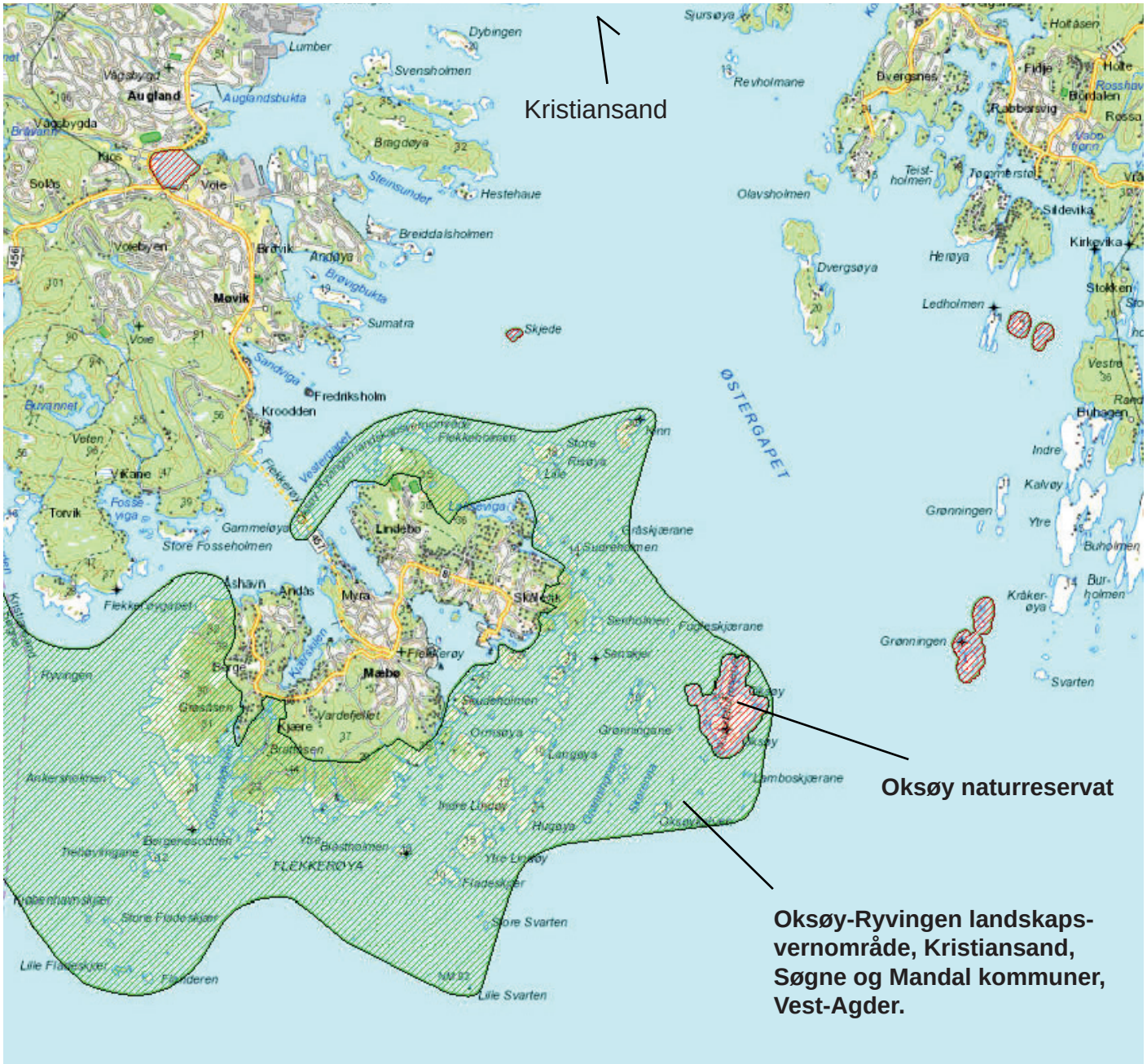

Over: Kart over Oksøy med omliggende farvann, inntegnet grenser for naturvern- og landskapsvernområder.
Under: Kart som viser utstrekning til Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde.

Litt om fyrstasjonens historikk	Fyrkommisjonen av 1828 satte Flekkerøy kystfyr og Odderøy havnefyr høyt på prioriteringslista. Kystfyret valgte man å plassere på øya Oksøy øst for Flekkerøya og ytterst i Kristiansands skjærgård. Den 25. november 1932 ble fyret tent. Det var et 23 m høyt tårn i murstein. Fyret var det første i landet med fyrlinse, et 2. ordens linseapparat. I 1890 fikk stasjonen tåkesirene og bemanningen økte med en mann. Mursteinstårnet ble ansett skrøpelig og i 1900 ble det derfor satt opp met 36 m høyt støpejernstårn ved dets side med et 1. ordens lynblinkapparat. I 1919 brant maskinhuset og oljeboden ned og ble erstattet av nye bygninger i jernbetong. Tåkesirenen ble byttet ut med en diafon i 1936, kompressorene ble plassert i maskinhuset sammen med dieselaggregater, mens trykktankene fikk plass i tårnets sokkel. En ny tomannsbolig for assistenter ble bygget i 1949/50. På Oksøy har det også vært losstasjon med bolig bygget i 1964 og ei losvakthytte, som tidligere var styrehus på skøyta "Agder" og satt opp på Oksøy i 1948. Begge losbygningene står der fortsatt. Oksøy fyr ble formelt avbemannet i 2003, men fungerte frem til 2013 som base for Kystverkets tilsynslag. Flere av bygningene på fyrstasjonen er tilrettelagt for oppkobling av vann og avløp til det kommunale nettet (2011).
Vernestatus	Fyrstasjonen er fredet etter kulturminneloven §15 (bygninger) og §19 (området). FOR-1980-03-28-61 Forskrift for fredning av Oksøy naturreservat. FOR-2005-04-29-388. Forskrift for Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde, Kristiansand, Søgne og Mandal kommuner, Vest-Agder.
Fra Riksantikvarens fredningsbegrunnelse	Oksøy fyrstasjon inneholder, til tross for de store endringene fyrstasjonen har gjennomgått, de fleste av fyrstasjonens enkeltelementer og bygningstyper. Fyrbetjentbolig og uthus har verdi i kraft av høy alder, forøvrig spenner bygningenes alder helt frem til etterkrigstiden. Endringene og aldersvariasjonene er imidlertid noe som i større eller mindre grad kjennetegner alle våre fyrstasjoner.Oksøy fyrstasjon ligger i et godt bevart natur- og kulturlandskap, og utgjør, sammen med landskapet, et verneverdig miljø. På Oksøy har det vært drevet jordbruk og fiske, virksomheter som er representative for det mangfoldige livet som fant sted på fyrstasjonen, og som uthus og kulturlandskapet fremdeles gir et bilde av. I tillegg til kulturminnene tilknyttet fyrstasjonen, bidrar også anleggene fra 2. verdenskrig og denne spesielle hendelsen i fyrstasjonenes historie til fyrstasjonens kulturhistoriske verdi. Oksøy fyrstasjon og det høye fyrtårnet har som landemerke i skjærgården identitetsskapende verdi. Fyrtårnet med maskinhus har som bygningsanlegg også estetiske kvaliteter. Det er spesielt den bygningshistoriske miljøverdien og sammenhengen mellom bygninger og landskap Riksantikvaren legger vekt på når det gjelder fyrstasjonens verneverdi.
Fyrstasjonens egenart, sårbarhet og tålegrense	Oksøy er et kystfyr. Oksøy fyrstasjon har en lang historie. Hus er blitt bygget, noe har brent og annet er revet. Den resterende bygningsmassen danner et noe spredt, men likevel sammenhengende tun med boliger og uthus. Boligenes karakterer er stort sett beholdt, med assistentboligen fra 1832 i enkel empirestil og den nyklassisistiske betjentboligen fra 1950 (tegnet av Blaksted&Munthe-Kaas), til tross for innslag av asbestplater på vegger og tak. Fyrtårnet, maskinhus og oljebod utgjør en egen klasse, med stram, funksjonell industriarkitekturpreg, i støpejern og hvit betong.
Kystverkets føringer for ny bruk og videre utvikling	Fyrstasjonen ligger i et naturreservat / landskapsvernområde med ferdselsrestriksjoner i hekketiden, og dette må tas hensyn til ved utvikling av bruken av fyrstasjonen. Flere av bygningene er tilrettelagt for tilkobling til kommunalt vann- og avløpsnett (2011).

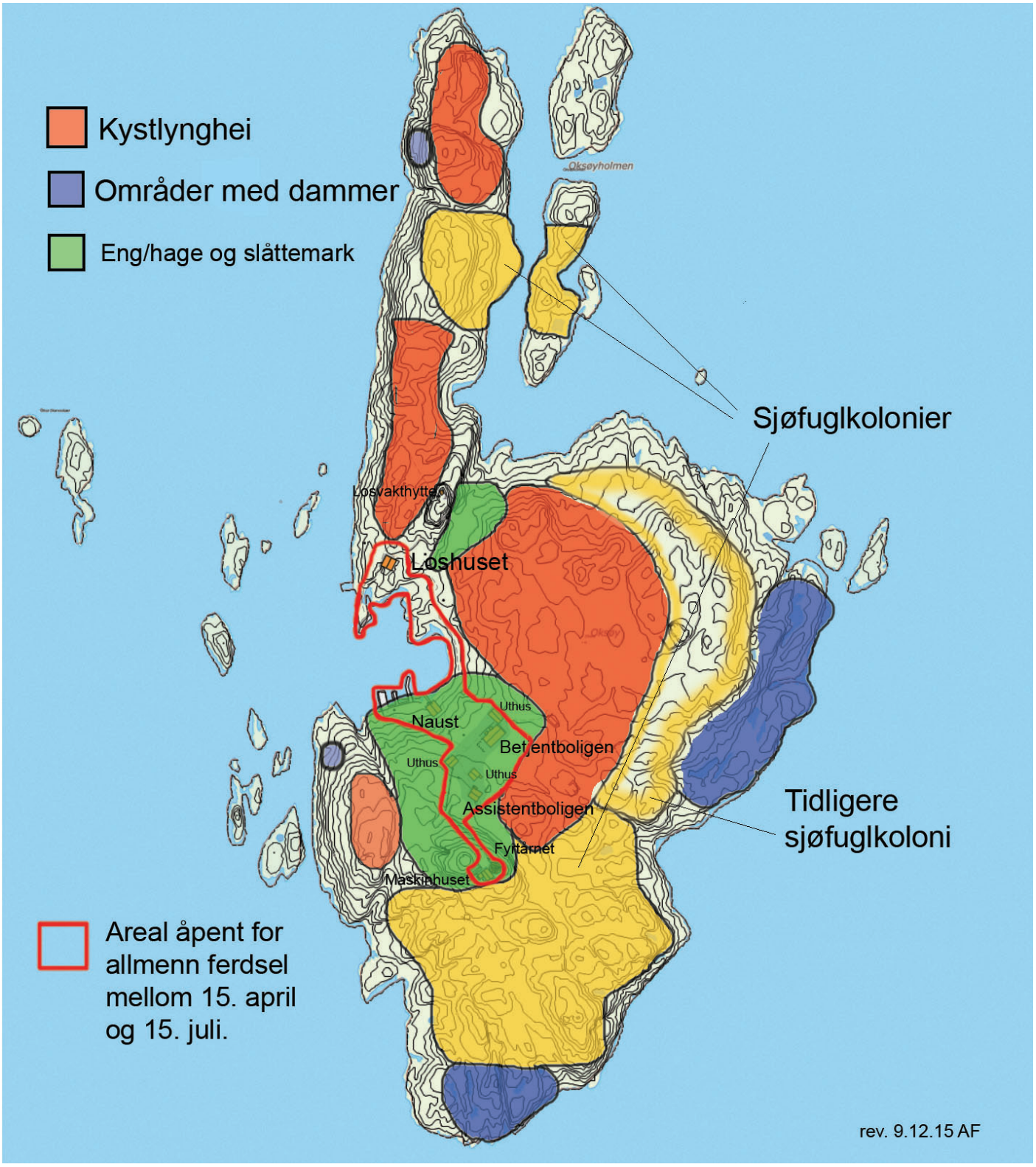

Kart over Oksøy med soner for ulike vernehensyn.

I hekketiden, mellom 15. april og 15. juli, må allmenn ferdsel begrenses til områder hvor denne ikke forstyrrer hekkingen. (Arealer innenfor rød linje.)

BYGNINGSPRESENTASJONER:

FYRTÅRNET

Bygningens navn	A. Fyrtårn
Nummer i Askeladden	86992-1
GAB nr.	21322024
Byggnr. i fredn.vedtak	A
Byggeår	1900
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet
Opprinnelig funksjon	Fyrtårn
Fredningsomfang	Formålet med fredningen er å bevare bygningens eksteriør og interiør med fast inventar og teknisk utstyr knyttet til fyr-driften. Fredningen gjelder ikke teknisk utstyr i drift.
Navigasjonsinstallasjon	1. ordens linseapparet.

Foto: Kystverket 20.5.2008

Bygningsbeskrivelse	Støpejernstårnet fra 1900 er et av landets høyeste og har betydelig identitetsverdi i lokalmiljøet, samtidig som det er et kjent landemerke. En kan også understreke de rent estetiske verdiene ved selve tårnet og linsen, i tillegg til kvalitetene som teknisk kultur-minne, med tilhørende historisk kildeverdi.
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Betong 3. Grunnmur: Betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Betong 6. Yttervegger: Støpejern 7. Ytterdører: Speilfyllingsdør utført i mahogny 8. Vinduer: Støpejernsvinduer med 3 glass over hverandre 9. Tak: Kjegletak 10. Taktekking: Kobberplater 11. Takrenner og nedløp:Renne rundt taket 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Lett bindingsverk med faspanel på begge sider 16. Etasjeskiller:Trebord på jernbjelkelag 17. Innvendige trapper: Støpejern elementtrapper 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Ventilering via ventiler i lyktehys og over tak. 20. Galleri og balkong: Støpejerngalleri / balkong
Endringshistorikk	Fyrtårnet fremstår som autentisk. Det er skjedd noen endringer på det fyrtekniske om-rådet, i og med at tåkeluren har kommet og gått, mens trykktankene står igjen nederst i tårnet. Det foreligger konkrete planer for fjerning av kvikksølv fra linserotasjonskaret, og erstatte det med et kulelager. Det er et krav om at kvikksølv må fjernes fra naviga-sjonsinstallasjonen. Tiltaket vil bli planlagt gjennomført uten å fjerne linserotasjonen. FOR-2004-06-01-922 Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemi-kalier og andre produkter (produktforskriften).
Retningslinjer for videre utvikling	Det er verken nødvendig eller ønskelig med bygningsmessige endringer av fyrtårnet. Det skal normalt ikke være adgang til selve navigasjonsinstallasjonen for andre enn Kystverkets personell. Eventuell tilgang for besøkende skal være regulert i en egen instruks, og skal bare skje i følge med ansvarlig person.
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper. Endring av eksisterende eller montering av ny fast innredning / installasjon er søknadspliktig. Dette gjelder også i forbindelse med Kystverkets egen virksomhet.

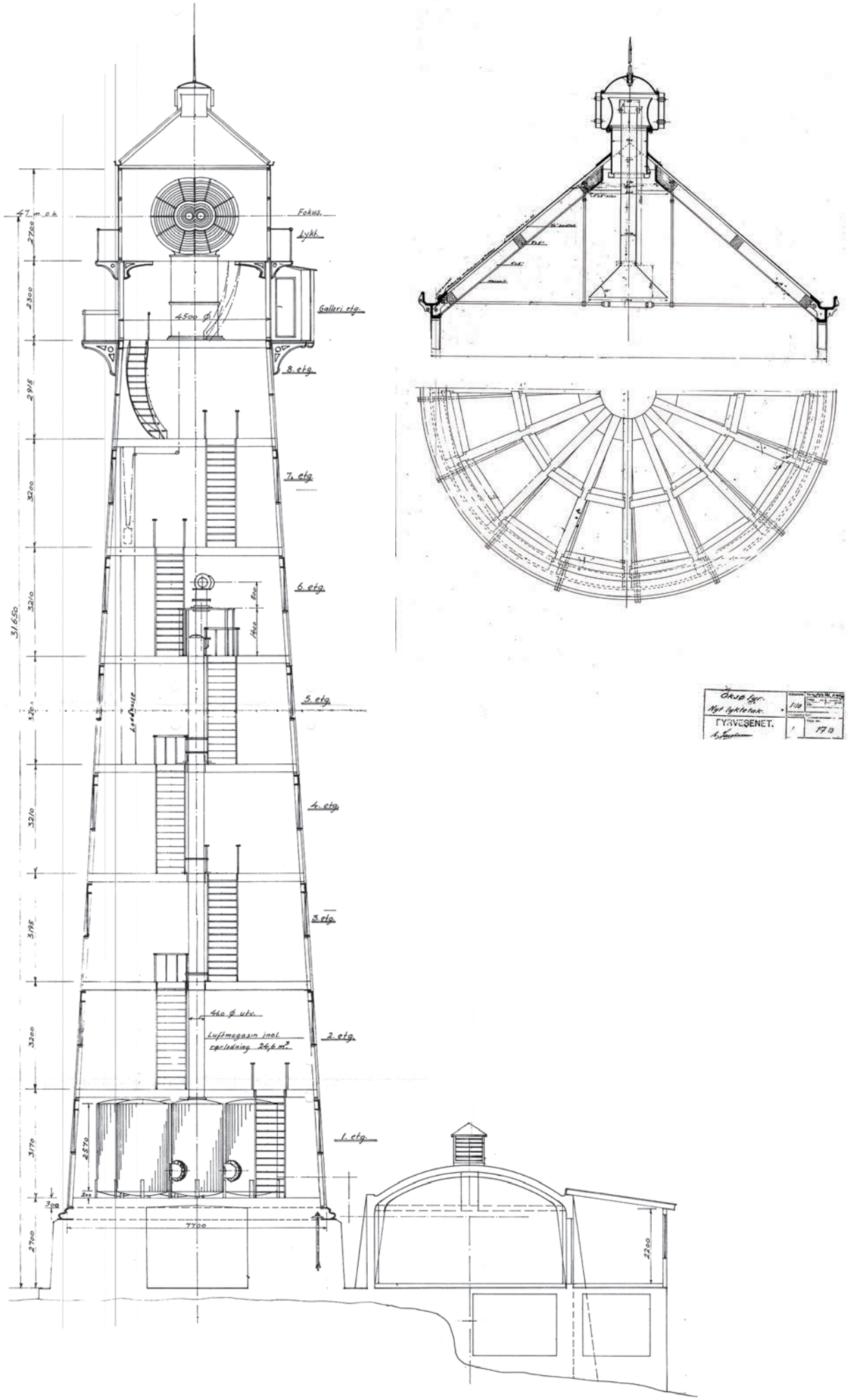
Fokus.
Lykt.
Galleri etg.
8. etg.
7. etg.
6. etg.
5. etg.
4. etg.
3. etg.
2. etg.
1. etg.
Luftmagasin incl. cøpledning 24,6 m³
7700
2200
Øksø fyr.
Nyt lyktetak.
FYRVESENET.

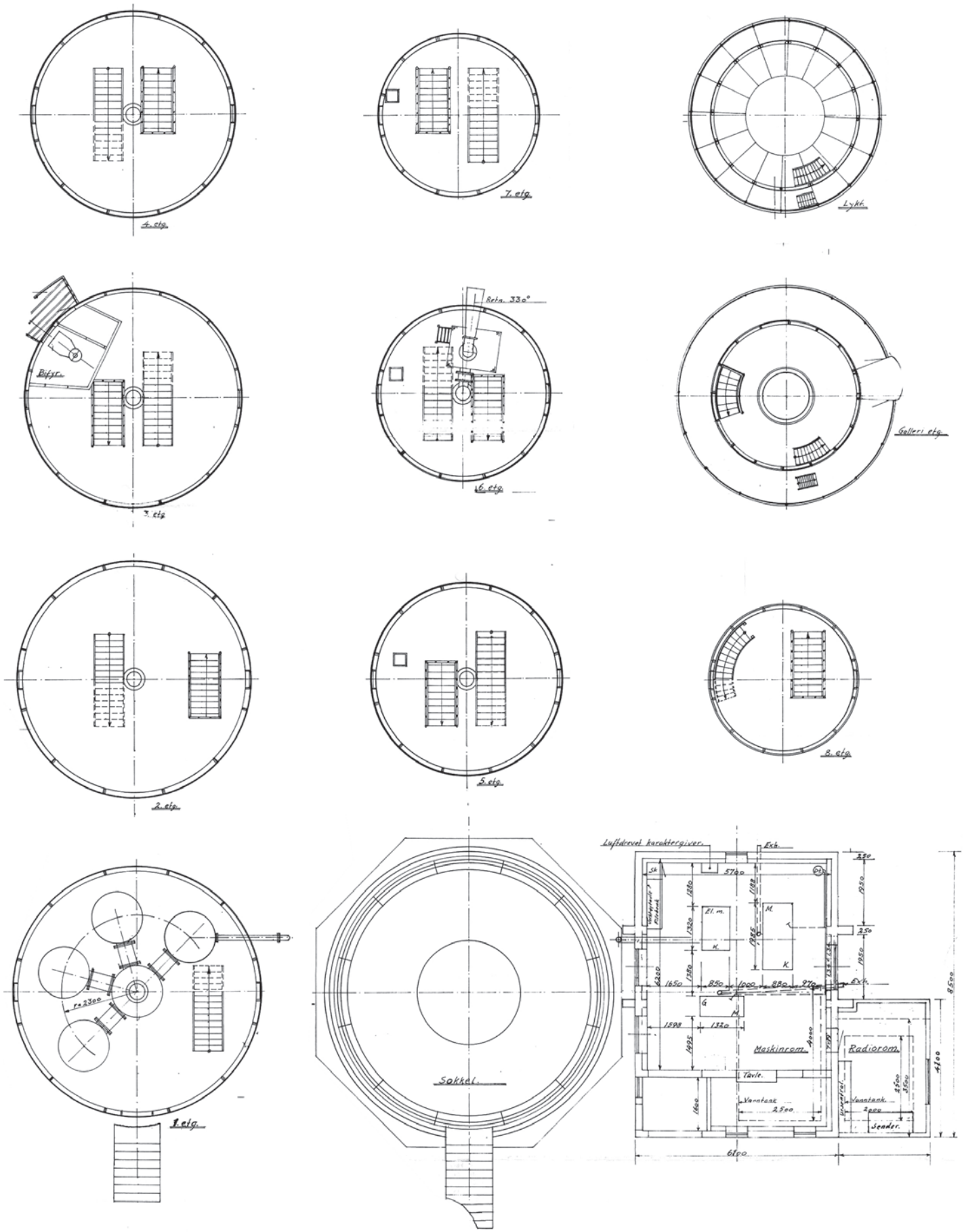

Oksøy fyr.
Tårn m/Maskinhus.
1:50
Arb. 28/12-63.
bygn. tekn. kontor.
32.
7 III 63.

Foto: Kystverket 16.9.2014

Trykktanker i 1. nivå i tårnet.

Dørken i en etasje.

Foto på denne side: Kystverket 7.1.2015

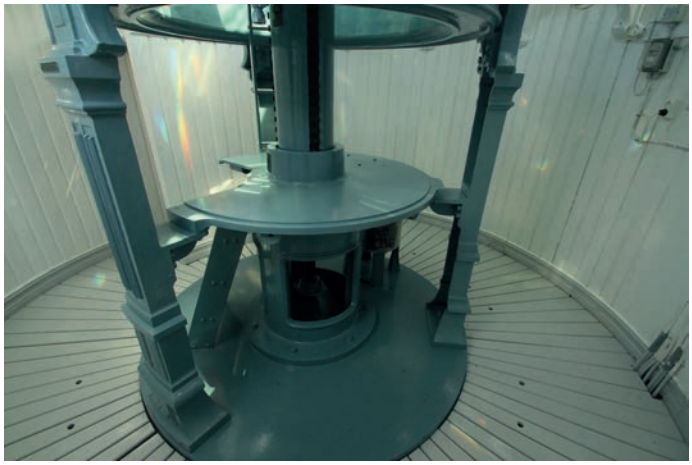

Over: Sokkel for linsesystemet. *T.h.: Inngangspartiet i tårnet.*

Under: Lysbrytning på panelen under linsen.

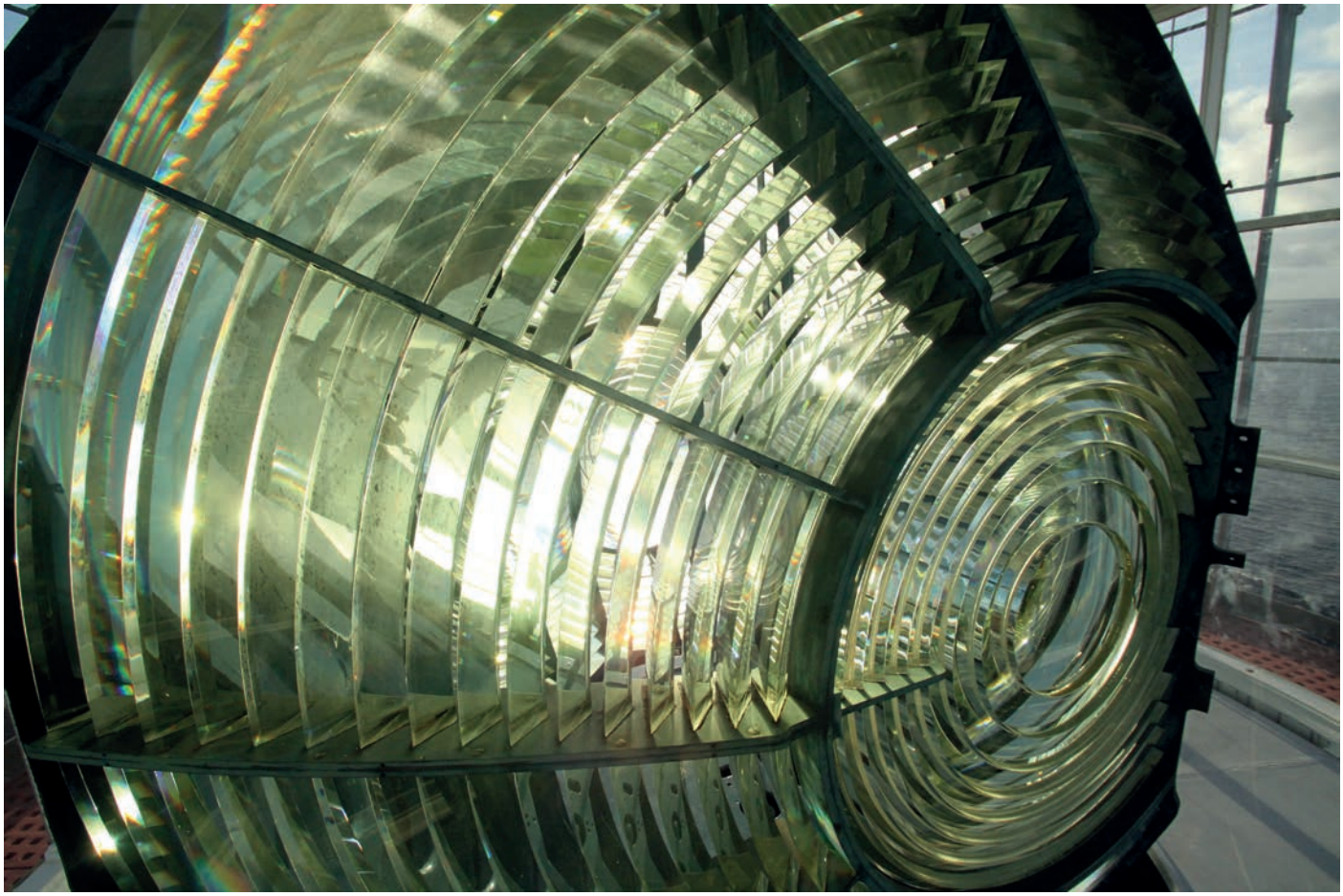

Foto: Kystverket 20.7.2011

Over og under: Et storslått 1. ordens linsesystem.

B: Maskinhus (og oljebod)

Bygningens navn	Maskinhus (og oljebod)	*Foto: Kystverket 16.9.2014*
Nummer i Askeladden	86992-2	
GAB nr.	21322105	
Byggnr. i fredn.vedtak	B	
Byggeår	1920	
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet	
Opprinnelig funksjon	Maskinhus	
Fredningsomfang	Formålet med fredningen av maskinhuset er å bevare bygningens eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig plan-løsning med fast inventar og teknisk utstyr knyttet til fyrdriften. Fredningen gjelder ikke teknisk utstyr i drift.	
Bygningsbeskrivelse	Husene er bygget av jernbetong, har buet tak og støpejernsvinduer.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Støpt betong 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Støpt betong 7. Ytterdører: Panelt og isolerte ramtredører, hvitmalt 8. Vinduer: Støpejernsvinduer. Et H-vindu i radiorommet 9. Tak: Buet støpt tak i betong 10. Taktekking: Asfaltpapp 11. Takrenner og nedløp: Hvitmalt blikrenne på radiorommet / tilbygget 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Bindingsverk med platekledning 16. Etasjeskiller: Betong (over sisterne) 17. Innvendige trapper: Ingen 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Større og mindre ventilasjonshetter og lyrer 20. Galleri og balkong: Ingen	
Endringshistorikk	Det er bygget et tilbygg (radiorom), og endringer er skjedd på det tekniske området.	
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningene er i tjenstlig bruk, og derfor lite egnet til ny bruk.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.	

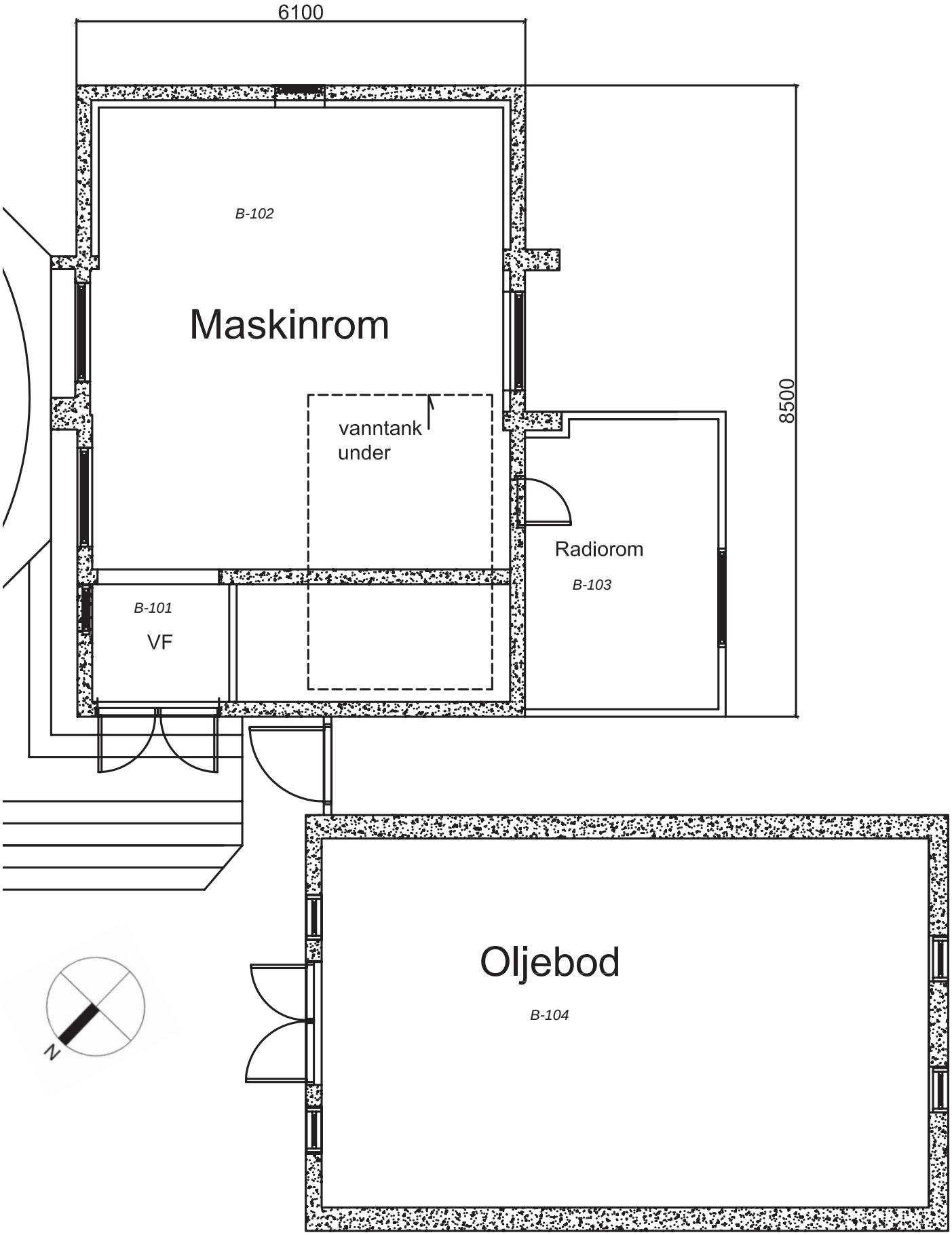
6100
B-102
Maskinrom
vanntank
under
8500
Radiorom
B-103
B-101
VF
Oljebod
B-104
N

Fasade mot sydvest.

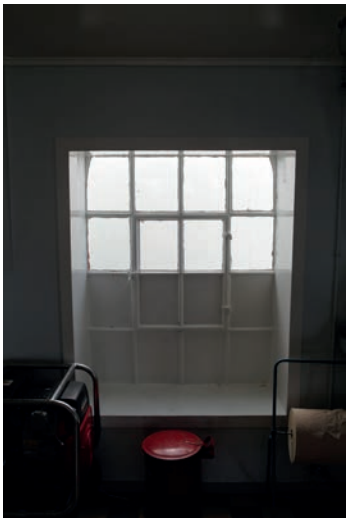

Fasade mot nordvest.

Hjørne mot nord.

Over: Radiorommet, rom B-103.

Over, ved siden og under: Maskinrommet B-102.

Over: Fasade sydvest. *Under: Mot nord.*

Alle foto på disse sidene: Kystverket 16.9.2014 *Under: Interiør i oljeboden.*

C: Fyrbetjentbolig 1832 (assistentboligen)

Bygningens navn	Fyrbetjentbolig
Nummer i Askeladden	86992-3
GAB nr.	21322113
Byggnr. i fredn.vedtak	C
Byggeår	1832
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet
Opprinnelig funksjon	Bolig for betjent
Fredningsomfang	Fredningen gjelder bygningens eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig hovedform, fasadeuttrykk og planløsning.

Foto: Kystverket 2015.

Bygningsbeskrivelse	Den gamle fyrbetjentboligen er en tømret bygning med eternittkledning, saltak med lappskifer og empirevinduer. Nye koblete vinduer montert i 2015.
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Støpt betong 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Laftetømmer med trekledning og eternittplater 1200x300 mm 7. Ytterdører: Isolert og panelt ramtredør 8. Vinduer: Tofags, sidehengslete trevinduer. Flest koblet, ett med varevindu 9. Tak: Saltak med åser 10. Taktekking: Lappskifer 11. Takrenner og nedløp: Hvite plastbelagte stålrenner 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Laftevegger med platekledning 16. Etasjeskiller:Trebjelkelsag med golvbord 17. Innvendige trapper: En lukket tretrapp, malt. Mindre åpen trapp fra kjeller 18. Piper og ildsteder: Enpipestokk, murt og pusset 19. Luker og ventilasjon: Mindre ventilhetter i fasadene 20. Galleri og balkong: Ingen
Endringshistorikk	Bygningen har vært gjennom flere moderniseringsprosesser. Interiøret restaurert / pusset opp i 2015, (delvis) ny innredning på kjøkken og bad/wc.
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er godt egnet til ny bruk.
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.

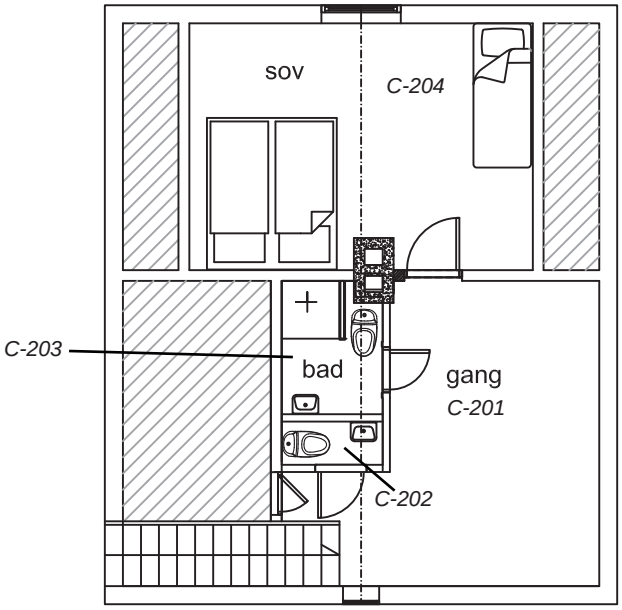

Plan 2. etasje

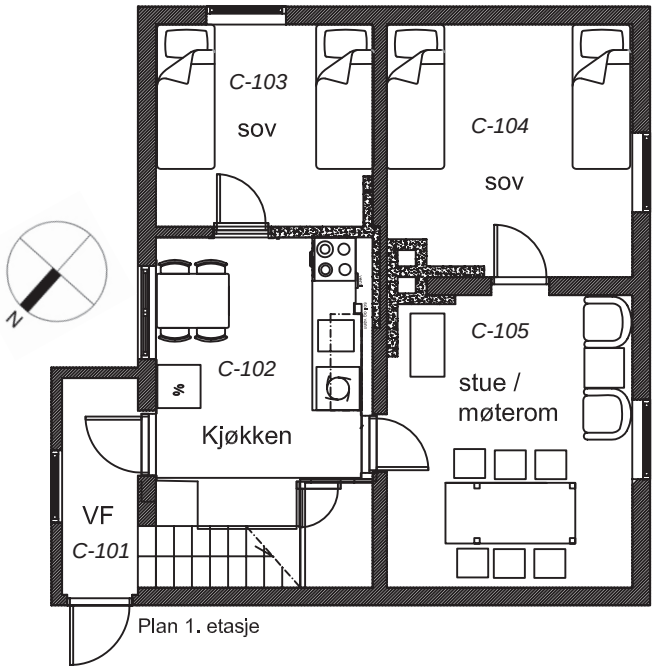

Plan 1. etasje

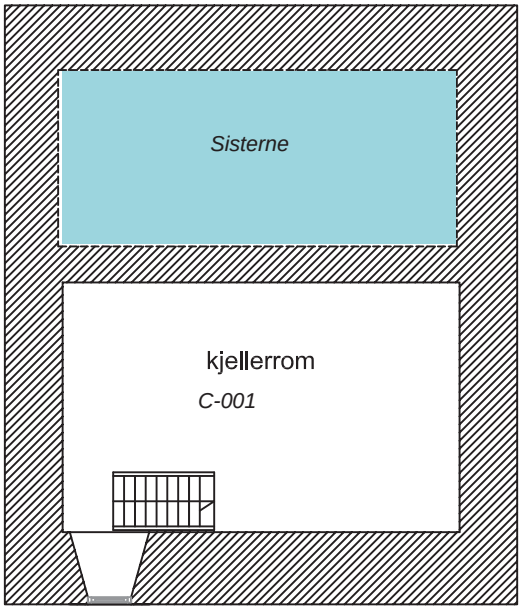

Plan kjeller

Foto på disse sidene: Kystverket 12.8.2015

Over: Kjøkkenet, rom C-102

Kjøkkenet fra en annen vinkel.

Soverom C-103.

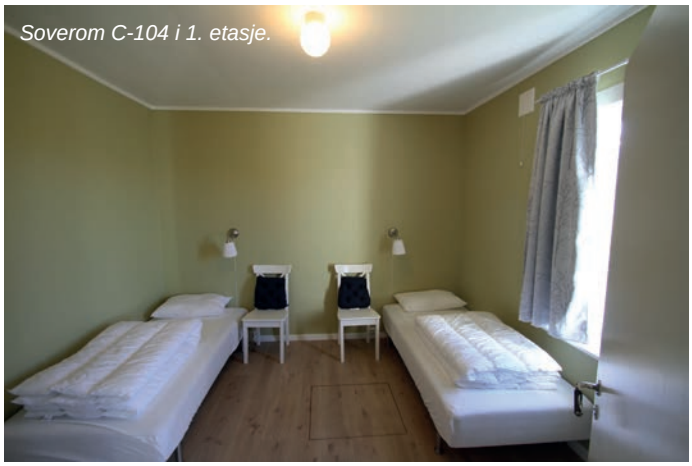

Soverom C-104 i 1. etasje.

Stue / møterom C-105.

Fra repos / ganga i 2. etasje, før ombyggingen i 2014 / -15.

Nye sanitærinstallasjoner, med wc C-202 og bad C-203.

Foto på disse sidene: Kystverket 12.8.2015

T.h.: Bad 203. *Under t.h.: Soverom C-204.*

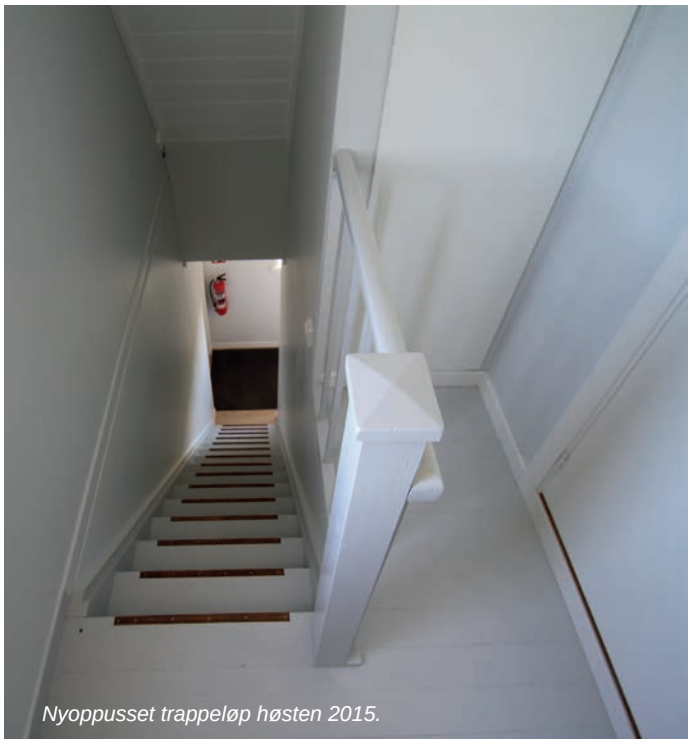

Nyoppusset trappeløp høsten 2015.

D: (Assistentens) uthus

Bygningens navn	Uthus	*Foto: Kystverket 16.9.2014.*
Nummer i Askeladden	86992-4	
GAB nr.	21322121	
Byggnr. i fredn.vedtak	D	
Byggeår	1832 (?)	
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet	
Opprinnelig funksjon	Uthus	
Fredningsomfang	Fredningen gjelder bygningens eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig hovedform, fasadeuttrykk og planløsning.	
Bygningsbeskrivelse	Uthus med bindingsverkkonstruksjon og liggende trekledning utvendig. Saltak med sperrebind og taktro. Eternitt bølgeplater på tak. Enkle trevinduer med gjennomgående sprosse.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell / komprimerte masser 2. Fundament: Støpt betong 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Ingen. 5. Gulv på grunn: Tregulv 6. Yttervegger: Bindingsverk med papp og trekledning 7. Ytterdører: Labank 8. Vinduer: enkle trevinduer med horisontale sprosser. 9. Tak: Saltak med sperrebind og hanebjelker. 10. Taktekking: Eternitt bølgeplater. 11. Takrenner og nedløp: Hvite stålrenner og nedløp 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Bindingsverk med bordkledning 16. Etasjeskiller:Trebjelker med bord. 17. Innvendige trapper: Åpen tretrapp 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Naturlig ventilasjon 20. Galleri og balkong: Ingen	
Endringshistorikk	Noen mindre endringer er gjort inne i bygningen. Det er gjort klart til oppkobling til kommunalt vann og avløp til tilbygget / eventuelle nye dusjer og wc'er.	
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er godt egnet til ny bruk. Bygningen kan ved ombygging gi mulighet for flere soverom. Tiltaket vil være søknadspliktig.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.	

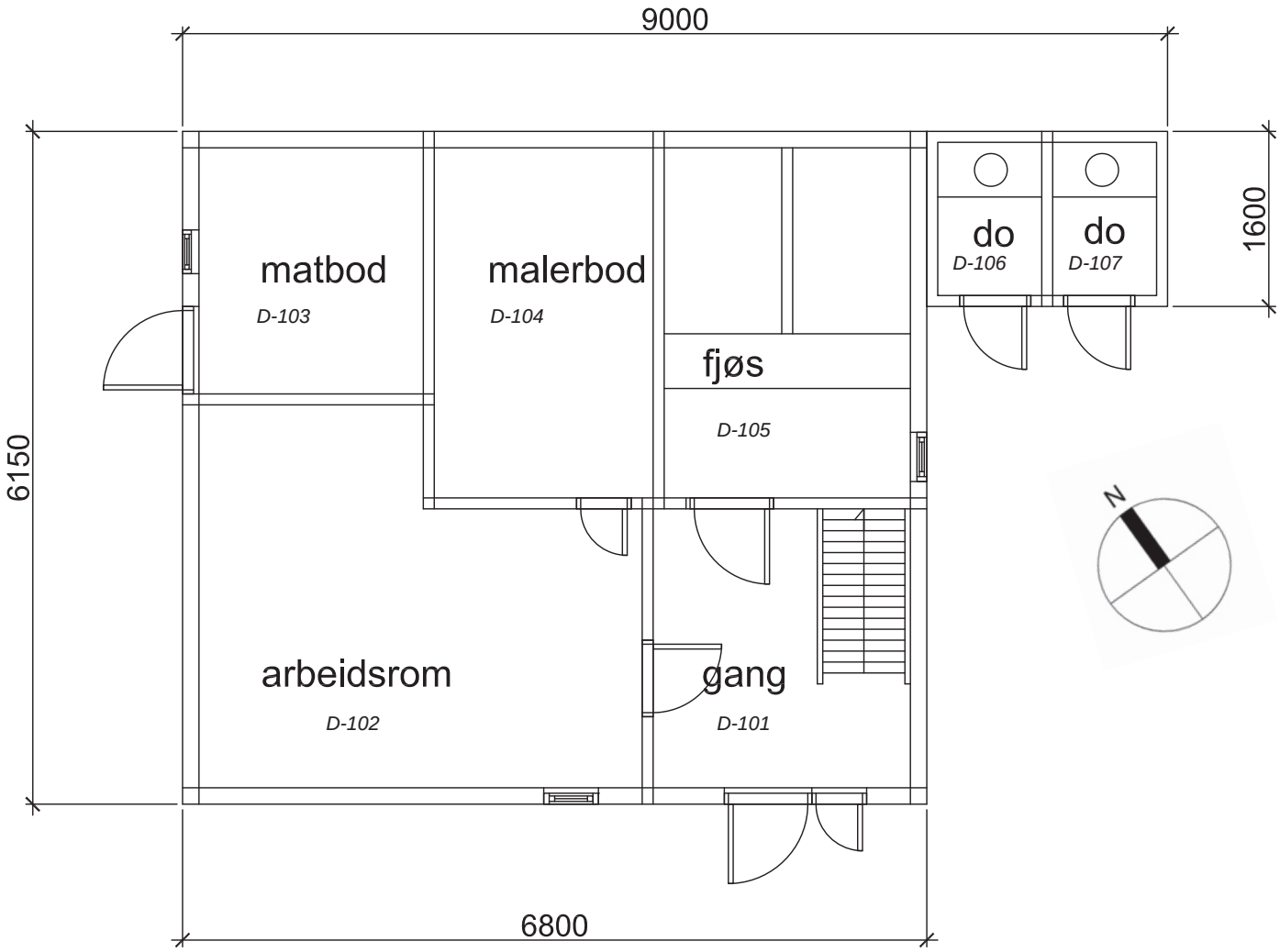

Under: Fasade sydøst.

Foto: Kystverket 16.9.2014

Foto: Kystverket 7.1.2015

Over: Fasade sydvest.
Under: Fasade nordvest.

Over: Fasade nordvest.
Under: Do, D-106.

Under, over og ved siden: 3 interiører fra uthuset.

E: Uthus (bryggerhus)

Bygningens navn	Uthus
Nummer i Askeladden	86992-5
GAB nr.	21322148
Byggnr. i fredn.vedtak	E
Byggeår	Ukjent
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet
Opprinnelig funksjon	Bryggerhus
Fredningsomfang	Fredningen gjelder bygningens eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig hovedform, fasadeuttrykk og planløsning.

Foto: Kystverket 16.9.2014.

Bygningsbeskrivelse	Uthuset er støpt i betong hvor den øverste gavldelen er treverk. Det har saltak med sperrer og tekking med eternitt bølgeplater. Sidehengslete trevinduer med horisontal midtspross. Uthuset har tidligere fungert som bryggerhus.
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Støpt betong 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Ingen 5. Gulv på grunn: Betong 6. Yttervegger: Betong og treverk i gavler 7. Ytterdører: Panelt og isolerte ramtredører, hvitmalte. 2 stk 8. Vinduer: Enkle sidehengslete trevinduer med horisontal midtspross 9. Tak: Saltak med sperrer 10. Taktekking: Bølgeeternitt 11. Takrenner og nedløp: Hvite stålrenner og nedløp, bl.a. til sisterne 12. Beslag: Pipebeslag i svart stål 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Bindingsverk med trepanel / betong 16. Etasjeskiller: Bare en etasje 17. Innvendige trapper: Ingen 18. Piper og ildsteder: I murt og pusset pipe 19. Luker og ventilasjon: Noen ventilhetter i yttervegg 20. Galleri og balkong:Ingen
Endringshistorikk	Bygningen har vært brukt til vaskeri/bad/bryggerhus og malebu gjennom tidene. Vinduer og dører har vært endret og skiftet flere ganger, antagelig også planløsning.
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er godt egnet til ny bruk.
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper. Når det blir behov for større istandsetting, må det vurderes om eksisterende uttrykk skal videreføres, eller om det skal gjøres en tilbakeføring til et tidligere, dokumentert uttrykk. Tiltaket vil være søknadspliktig.

Under t.v.: Fasade mot sydvest. *T.v.: Fasade nordvest.*
Over: Sydøst. *Under: To interiører: E-104.* *Nederst: E-103.*

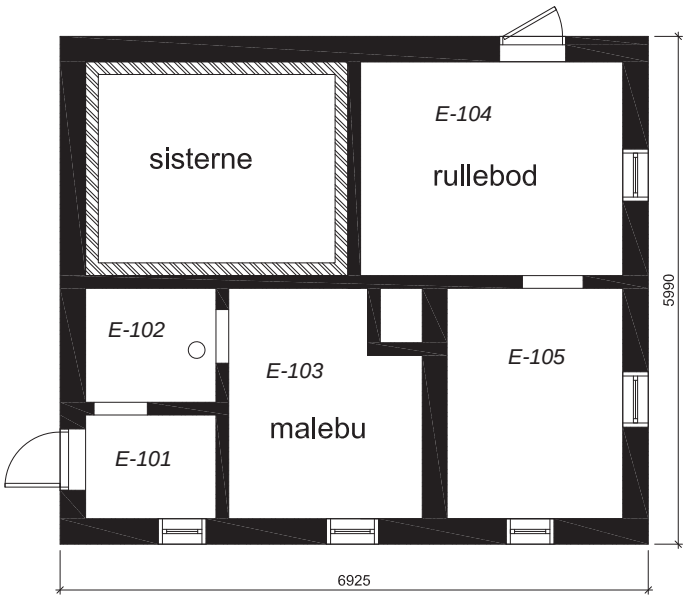

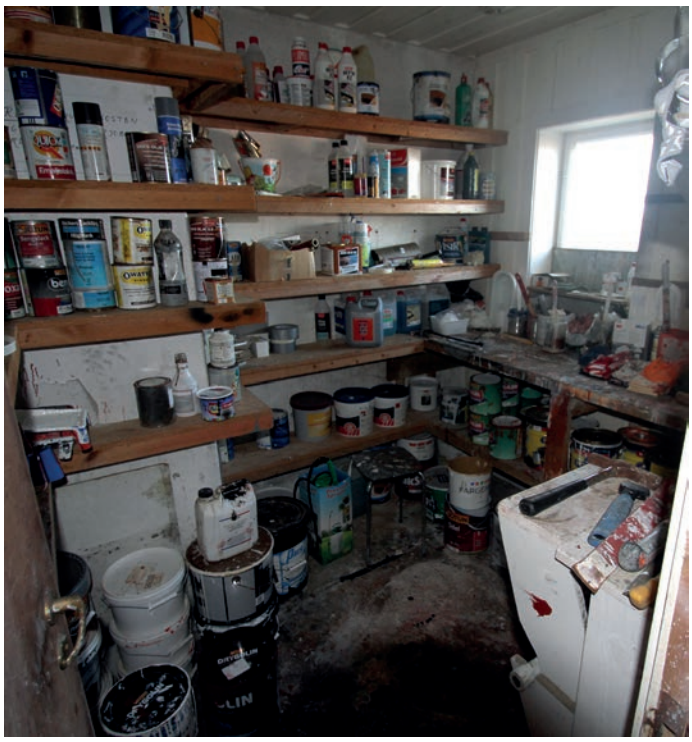

Foto: Kystverket 16.9.2014

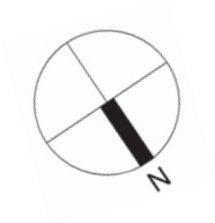

F: Fyrbetjentbolig 1950

Bygningens navn	Fyrbetjentbolig
Nummer i Askeladden	86992-6
GAB nr.	21322156
Byggnr. i fredn.vedtak	F
Byggeår	1950
Byggherre / Arkitekt	Arkitektene Blaksted & Munthe-Kaas
Opprinnelig funksjon	Bolig for betjening

Fredningsomfang	Fredningen gjelder bygningens eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig hovedform, fasadeuttrykk og planløsning.
Bygningsbeskrivelse	Betjentboligen er opprinnelig bygget som vertikaltdelt tomannsbolig, men er siden åpnet opp, slik at den fungerer som en enhet. Bygningen er laget av bindingsverk med utvendig trepanel. Saltak med bølgeplater av eternitt.
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell / komprimerte masser 2. Fundament: Støpt betong 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Bindingsverk med trekledning utvendig. Innvendig malte plater. 7. Ytterdører: 2 panelte og isolerte ramtredører. Hvitmalte. 8. Vinduer: Tofags sidehengslet koblet vinduer med små ruter. 8 glass i hvert fag. 9. Tak: Saltak med sperrebind og taktro. 10. Taktekking: Bølgeeternitt. 11. Takrenner og nedløp: Hvitlakkerte stålrenner og nedløp. 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Bindingsverk med malte plater. 16. Etasjeskiller: Trebjelkelag med golvbord. 17. Innvendige trapper: Lukket tretrapp, malt. 18. Piper og ildsteder: 2 murte og pussede pipestokker. 19. Luker og ventilasjon: Flere mindre ventilhetter i yttervegg. 20. Galleri og balkong: Ingen
Endringshistorikk	Noen endringer er skjedd med planløsningen i forbindelse med overgang til tørnstasjon. Et trappeløp er fjernet, sanitærrom kommet istedet. Det er også åpnet skillevegg mellom boenhetene i 1. og 2. etasje. Fjernet eternitt og byttet vinduer (1994).
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er godt egnet til ny bruk.
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.

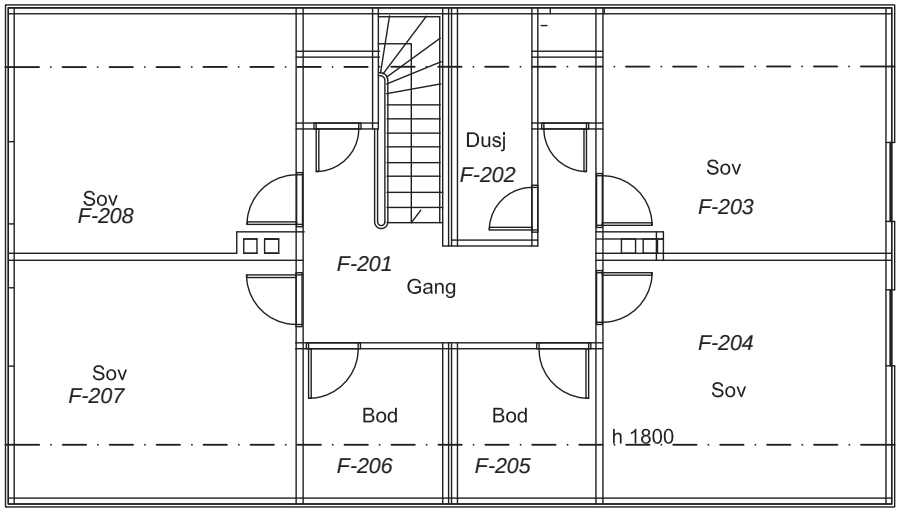

2 etg.plan

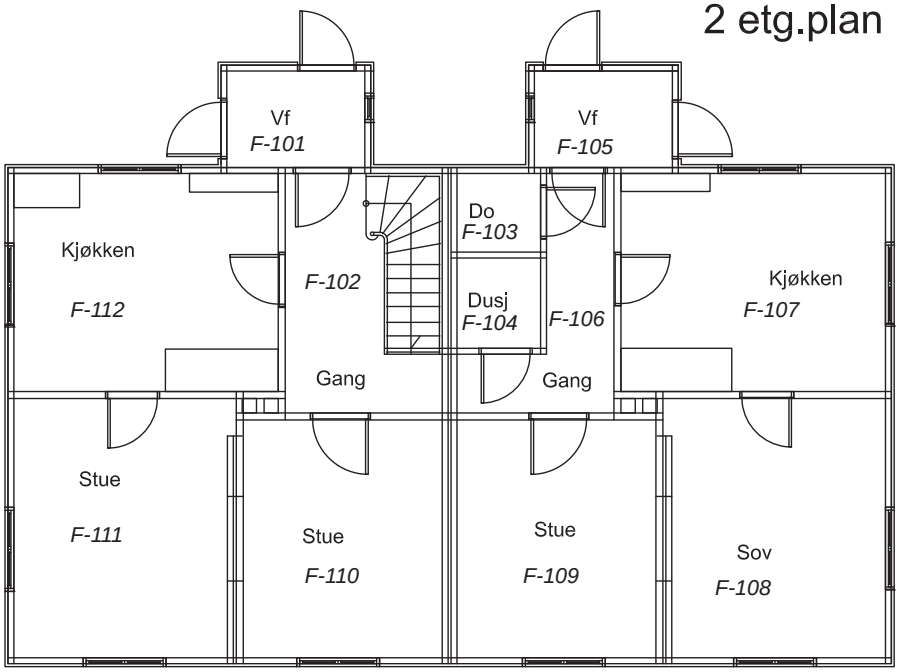

1. etg.plan

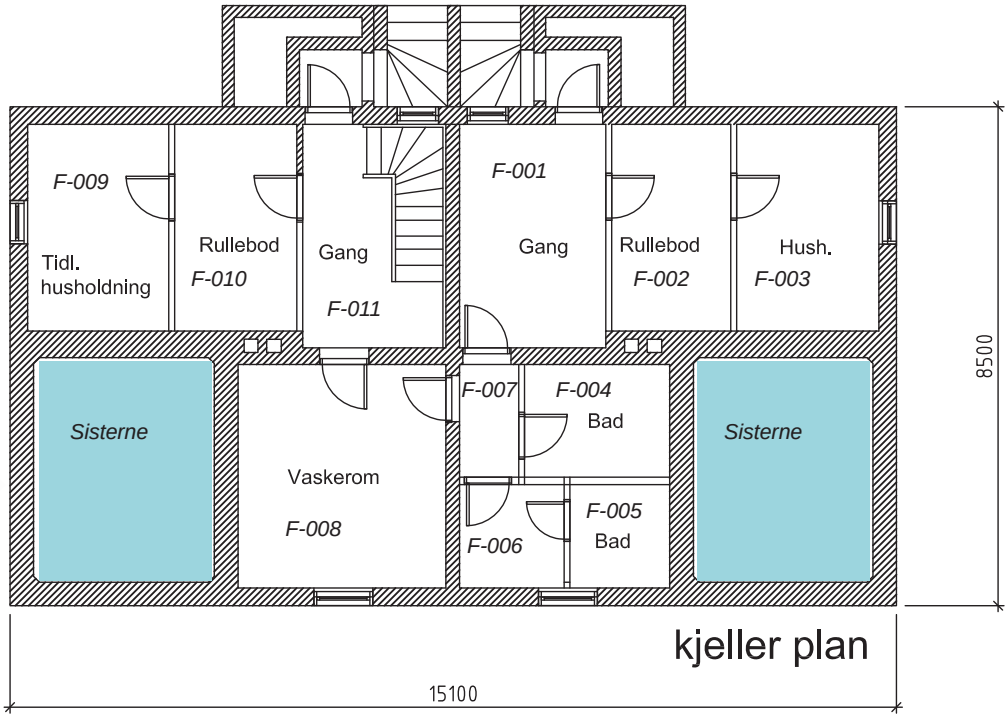

kjeller plan

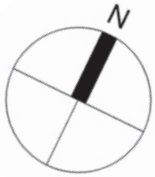

Fasade mot sydøst.

Til venstre: Koblet to-fags sidehengslet trevindu.

Over: Fasade sydvest.

Under: Nordøst fasade.

Under: Fasade nordvest.

Alle foto på denne side: Kystverket 16.9.2014

Over: Trapp til 2. etasje fra gang F-102.
Under: Gang med sanitærrom, dusj F-104. Dør til do i bakgrunnen t.v.

Over: Kjøkken F-112.
Under: Stuer, F-110 og F-111.

Under: F-111. *Nederst: F-108.* *T.h: Kjøkken II: rom F-107.*

Alle foto: Kystverket 16.9.2014

Under: Soverom F-208

Over: Takkonstruksjon, sperrebind og taktro.

Over og under: Fra kjelleren, Bad F-006 og F-004.

Over: Trapp til kjeller.

Alle foto: Kystverket 16.9.2014

G: (Betjentboligens) uthus

Bygningens navn	Uthus
Nummer i Askeladden	86992-7
GAB nr.	21322199
Byggnr. i fredn.vedtak	G
Byggeår	1950
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet
Opprinnelig funksjon	Uthus
Fredningsomfang	Fredningen gjelder bygningens eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig hovedform, fasadeuttrykk og planløsning.

Foto: Kystverket 16.9.2014.

Bygningsbeskrivelse	Bygning i bindingsverk med saltak. Yttervegger med stående trekledning ytterst og ubehandlet slettpanel innvendig. Taket tekket med bølgeeternittplater. Enkle trevinduer, enkelte sidehengslete luftevinduer, men flest med fast karm.
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell / komprimerte masser. 2. Fundament: Støpt betong 3. Grunnmur: Støpt betong ringmur 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Betong og tregulv 6. Yttervegger: Bindingsverk med og uten innvendig panel. 7. Ytterdører: 3 ramtredører m utv. trepanel. Hvitmalt. En dør med teak. 8. Vinduer: enkle trevinduer, sidehengslet for lufting, og fast karm. 9. Tak: Saltak med sperrer. 10. Taktekking: Bølgeeternittplater 11. Takrenner og nedløp: Stålrenner og nedløp 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Bindingsverk med trepanel. 16. Etasjeskiller: Trebjelkelag med golvbord. 17. Innvendige trapper: Åpne tretrapper. 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Naturlig ventilasjon 20. Galleri og balkong: Ingen
Endringshistorikk	Uthuset er nokså uforandret.
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er godt egnet til ny bruk. Bygningen kan ved ombygging gi mulighet for et soverom. Tiltaket vil være søknadspliktig.
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.

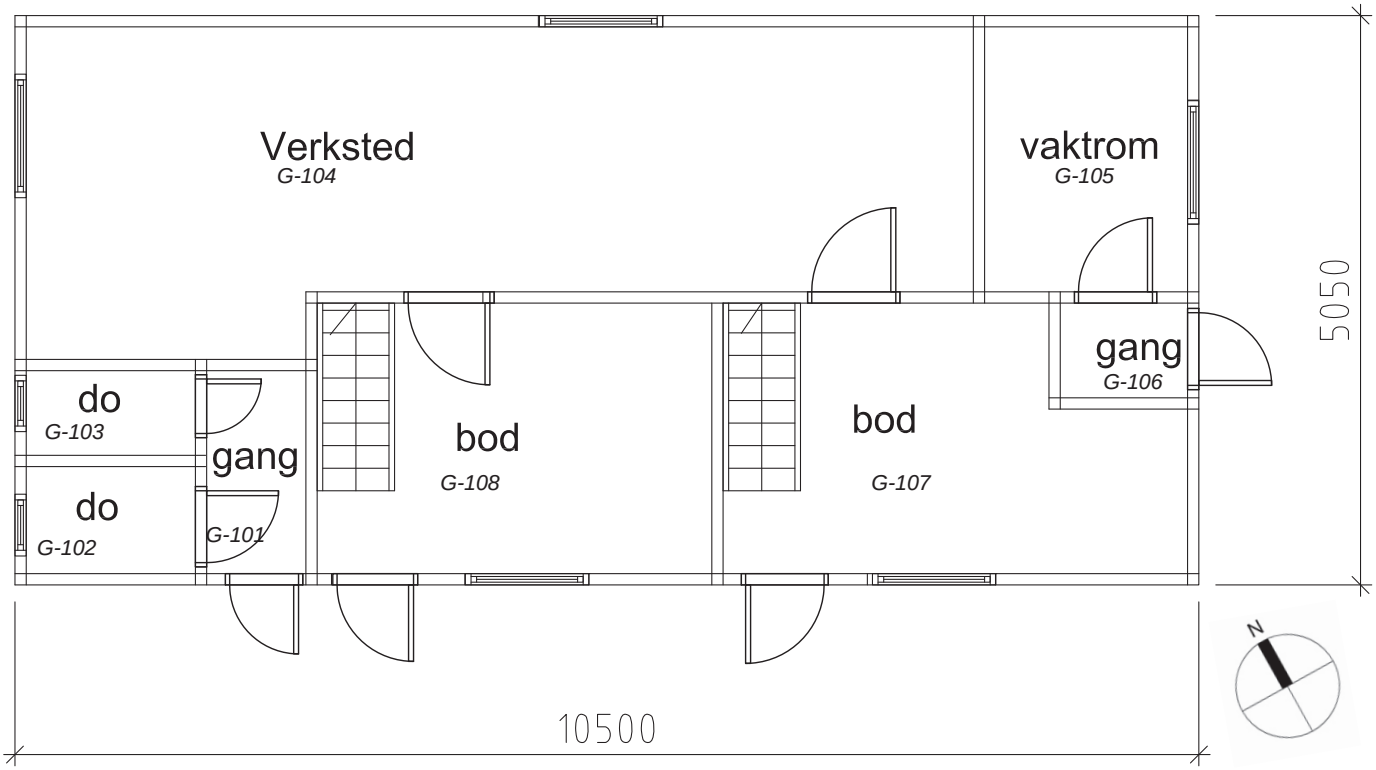

Fasade sydvest.
Foto: Kystverket 16.9.2014

Fasade nordvest.

Fasade sydøst.

Fasade nordøst.

Verksted G-104.

Over: Verksted G-107. Under: Loftet mot sydøst.

Kystverket 16.9.2014

H: Naust

Bygningens navn	Naust
Nummer i Askeladden	86992-11
GAB nr.	21322180
Byggnr. i fredn.vedtak	H
Byggeår	Ukjent
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet
Opprinnelig funksjon	Naust
Fredningsomfang	Fredningen gjelder bygningens eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig hovedform, fasadeuttrykk og planløsning.

Bygningsbeskrivelse	Bygget av bindingsverk i en etasje med loft. Skrått gulv som følger terrenget. Rødmalt stående trekledning. Eternitt bølgeplater på taket.
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Betong 3. Grunnmur: Naturstein 4. Utvendige trapper og ramper: betongrampe til båttrekk. 5. Gulv på grunn: Bordgulv. 6. Yttervegger: Bindingsverk med stående lektekledning. 7. Ytterdører: Labank. 8. Vinduer: Enkle tevinduer, fast karm. 9. Tak: Saltak med sperrer. 10. Taktekking: Bølgeeternittplater. 11. Takrenner og nedløp: Ingen 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Ingen 16. Etasjeskiller: Trebjelkelag med golvbord. 17. Innvendige trapper: Åpen tretrapp 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Naturlig ventilasjon 20. Galleri og balkong: Ingen
Endringshistorikk	Naustet virker autentisk.
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er godt egnet til ny bruk.
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.

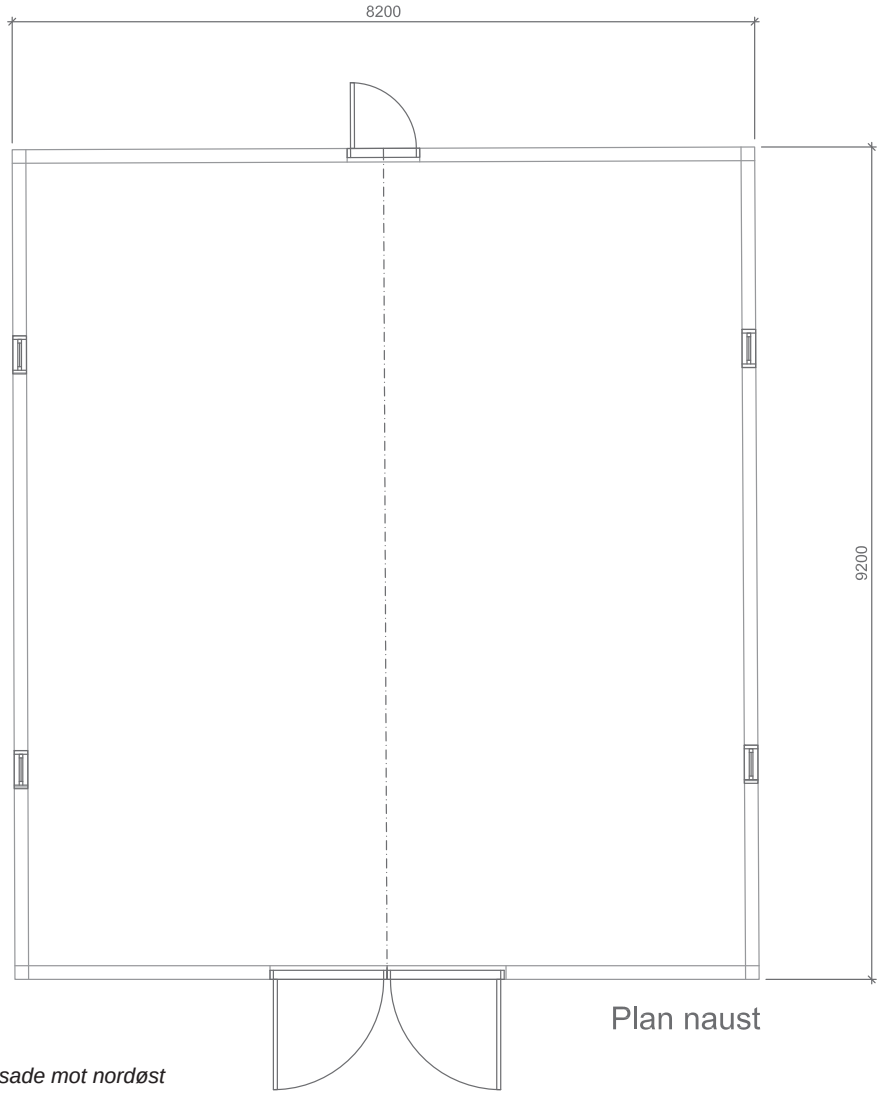

Under: Fasade sydøst.
Nederst: Fasade sydvest.

T.h.: Fasade mot nordøst
Nede t.h.: Fra interiøret.

I: Loshus 1964

Bygningens navn	Loshus	
Nummer i Askeladden	86992-9	
GAB nr.	21322164	
Byggnr. i fredn.vedtak	I	
Byggeår	1964	
Byggherre / Arkitekt	Losvesenet	
Opprinnelig funksjon	Loshus	
Fredningsomfang	Fredningen gjelder bygningens eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig hovedform, fasadeuttrykk og planløsning.	
Bygningsbeskrivelse	Saltakshus utført i bindingsverk. Utvendig kledd med eternittplater, bølgeeternitt på taket.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Støpt betong 3. Grunnmur: Betong 4. Utvendige trapper og ramper: Betong 5. Gulv på grunn: Betong 6. Yttervegger: Bindingsverk med trekledning og eternitt ytterst, panel inne 7. Ytterdører: 2 panelte og isolerte ramtredører. Blågrønne. 8. Vinduer: To-fags sidehengslet koblete vinduer med horisontal midtsprosse i ytterste glass. 9. Tak: Saltak med sperrer. 10. Taktekking: Eternitt bølgeplater. 11. Takrenner og nedløp: Hvitmalt stålrenne og nedløp. 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Bindingsverk med panel. 16. Etasjeskiller: Trebjelkelag med himling og golvbord. 17. Innvendige trapper: Lukket tretrapp, lakket. 18. Piper og ildsteder: En pipestokk 19. Luker og ventilasjon: Enkelte mindre ventilhetter i yttervegg. 20. Galleri og balkong: Ingen 21. Diverse: Ingen	
Endringshistorikk	Få endringer er skjedd med huset siden det ble bygget.	
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er godt egnet til ny bruk. Det er mulig å få mer ut av huset med noen mindre justeringer av planløsningen. Det er behov for bedre toalettfasiliteter, og en ekstra dusj. Tiltaket vil være søknadspliktig.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.	

Plan 2. etg.

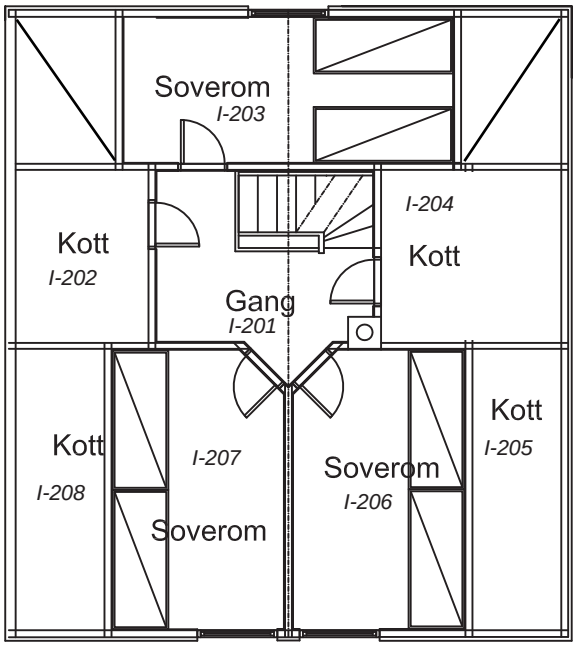

Plan 1. etg.

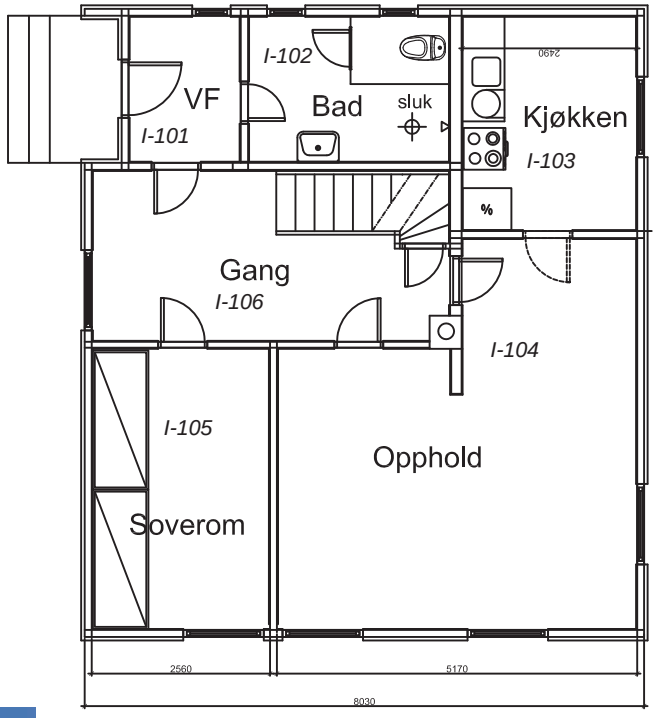

Fasade sydvest.

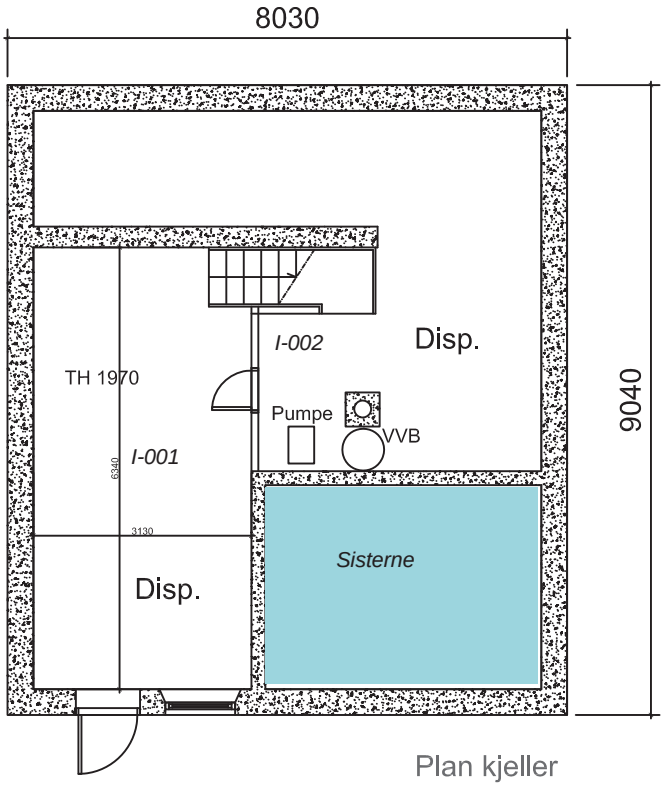

Plan kjeller

Under: Fasade Nord.

Fasade øst.

Utsikt over området rundt loshuset.

Fasade øst.

Over: Gang I-106. *Til høyre: Trappeløp til gang I-201.*

Under: Soverom I-207.

Under: Fra oppholdsrom / møterom I-104

Kjøkken med ny innrednig 2015, I-103.

Over: Bad og wc, rom I-102.

Under: Luke til sisterne i kjeller. *Til høyre: Kjellerrom I-001*

J: Losvakthytte. (Flyttet til øya i 1948).

Bygningens navn	Losvakthytte	
Nummer i Askeladden	86992-10	
GAB nr.	21322172	
Byggnr. i fredn.vedtak	J	
Byggeår	Flyttet til Oksøy fra skøyte “Agder 2” i 1948	
Byggherre / Arkitekt	-	
Opprinnelig funksjon	Styrhus til fiskeskøyte	
Fredningsomfang	Fredningen gjelder bygningens eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig hovedform, fasadeuttrykk og planløsning.	
Bygningsbeskrivelse	Tidligere styrhus på fiskebåt. Kledd med stående pløyd panel, hvitmalt og med flatt tak. Tjoret med to solide strekkstag på hver side.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Betong 3. Grunnmur: Betong 4. Utvendige trapper og ramper: Betong 5. Gulv på grunn: Tregulv 6. Yttervegger: Bindingsverk med panel 7. Ytterdører: Panelt ramtredør 8. Vinduer: enkle trevinduer 9. Tak: Flatt tretak. 10. Taktekking: Papptekking 11. Takrenner og nedløp: Ingen 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Ingen 16. Etasjeskiller: Ingen 17. Innvendige trapper: Ingen 18. Piper og ildsteder: Stålpipe med en liten vedovn. 19. Luker og ventilasjon: Ingen 20. Galleri og balkong: Ingen	
Endringshistorikk	Ingen endringer er skjedd med losvakthytta.	
Retningslinjer for videre utvikling	Bygningen er spesiell, et styrhus med et lite rom. Her er det vanskelig å se for seg ny bruk.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.	

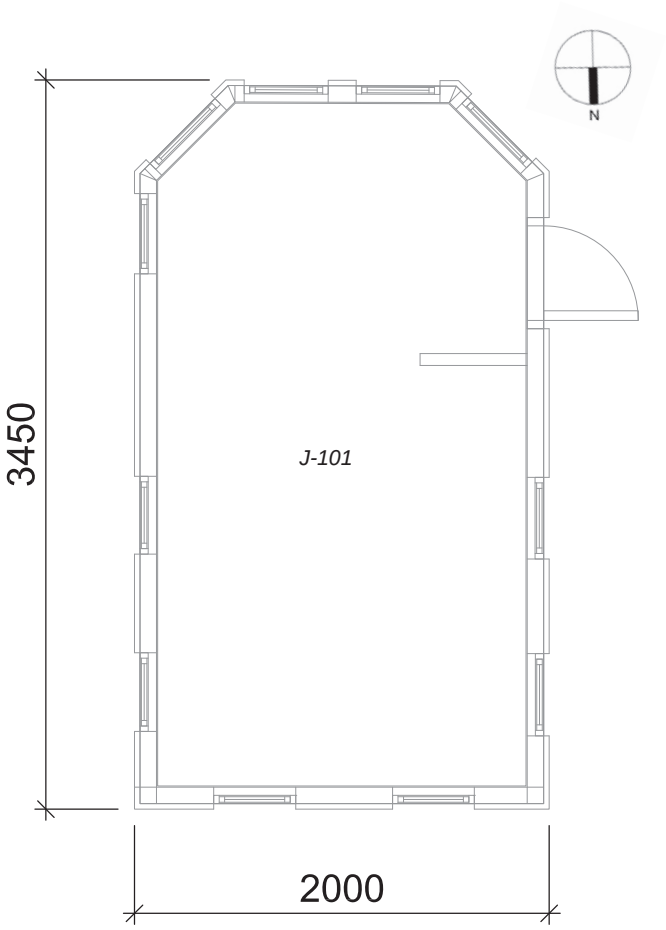

Fasade vest.

Mot øst.

Detalj av vindu mot syd.

Fasade mot syd.

Over og under: Interiør i losvakthytta.

Det fredete området

Foto:
KV 2004

Fra Riksantikvarens fredningsvedtak:

Omfanget av fredningen:
Fredningsvedtaket omfatter videre et område rundt fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 19. Fredningsområdet omfatter eiendommen på gnr. 1 bnr. 10 (Staten ved Kystverket), altså hele Oksøy.
Fredningsområdet og de fredete bygningene er avmerket på vedlagte kart datert 5. oktober 1993 og revidert 17. juni 1994 og påført Riksantikvarens stempel. Se side 10.

Formålet med fredningen:
Formålet med fredningen av området rundt bygningene på fyrstasjonen er å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet ved å bevare miljøets karakter slik det fremstår med forskjellige kulturminner, teknisk utstyr knyttet til fyrdriften og landskapselementer som gjerder, stier, haver og åpne områder.

Fredningsbestemmelser:
1.Riving, flytting, forandringer i området rundt bygningene på fyrstasjonen som kan endre miljøets karakter slik det fremstår med forskjellige kulturminner, teknisk utstyr knyttet til fyrdriften og landskapselementer er ikke tillatt.
2. Forandringer som ikke endrer vedifulle kulturminner, teknisk utstyr knyttet til fyrdriften, landskapselementer eller miljøets karakter kan tillatels under forutsetning av at tiltaket kan godkjennes av forvaltningsmyndighet.
3. Bestemmelsen i pkt.1 gjelder ikke teknisk utstyr i drift dersom Kystverket på grunn av fyrdriften finner det nødvendig å gjøre inngrep i utstyret.

Skjøtsel av området:
1. Forvaltningsmyndighet eller den forvaltningsmyndighet bestemmer kan utarbeide bevaringsplan for bygningsanlegget og skjøtselsplan for området rundt bygningene på fyrstasjonen.
2. Bevaringsplanen / skjøtselsplanen skal inneholde retningslinjer for bevaring, gjenoppretting og videreutvikling ab bygningsanlegget og området rundt bygningene på fyrstasjonen. Ved bevaring og skjøtsel skal det tas utgangspunkt i opprinnelig eller tidligere situasjon.
(Ved skjøtsel av uteområdet skal det tas utgangspunkt i nåværende, eventuelt tidligere situasjon. Eventuell ny beplantning skal ikke tilføre planter som ikke hørte hjemme på fyrstasjonen da den var bemannet.)

Kystverkets kommentarer:

Skilting:
All utendørs skilting er søknadspliktig. Det skal legges opp til en nøktern og enhetlig bruk av skilting. Skiltingen skal være i tråd med Kystverkets retningslinjer for skilting, og hovedformålet er formidling av fyrstasjonens historie. Andre offentlige myndigheters skilting skal i størst mulig grad tilpasses Kystverkets skilting.

Annet: Fylkesmannen er i ferd med å utarbeide en forvaltningsplan for sjøfuglreservater i Vest-Agder, (inklusiv Oksøy), og en skjøtselsplan for Oksøy er et av tiltakene for å fremme verneformålet. Arbeidet med skjøtselsplanen er et samarbeid mellom Kystverket som eier, fylkeskommunen, Agder Naturmuseum og Statens Naturoppsyn. Et vedlegg til forslaget til skjøtselsplan er kart over Oksøy som viser områder som må skjermes mot allmenn ferdsel i hekketiden. (Se neste side).

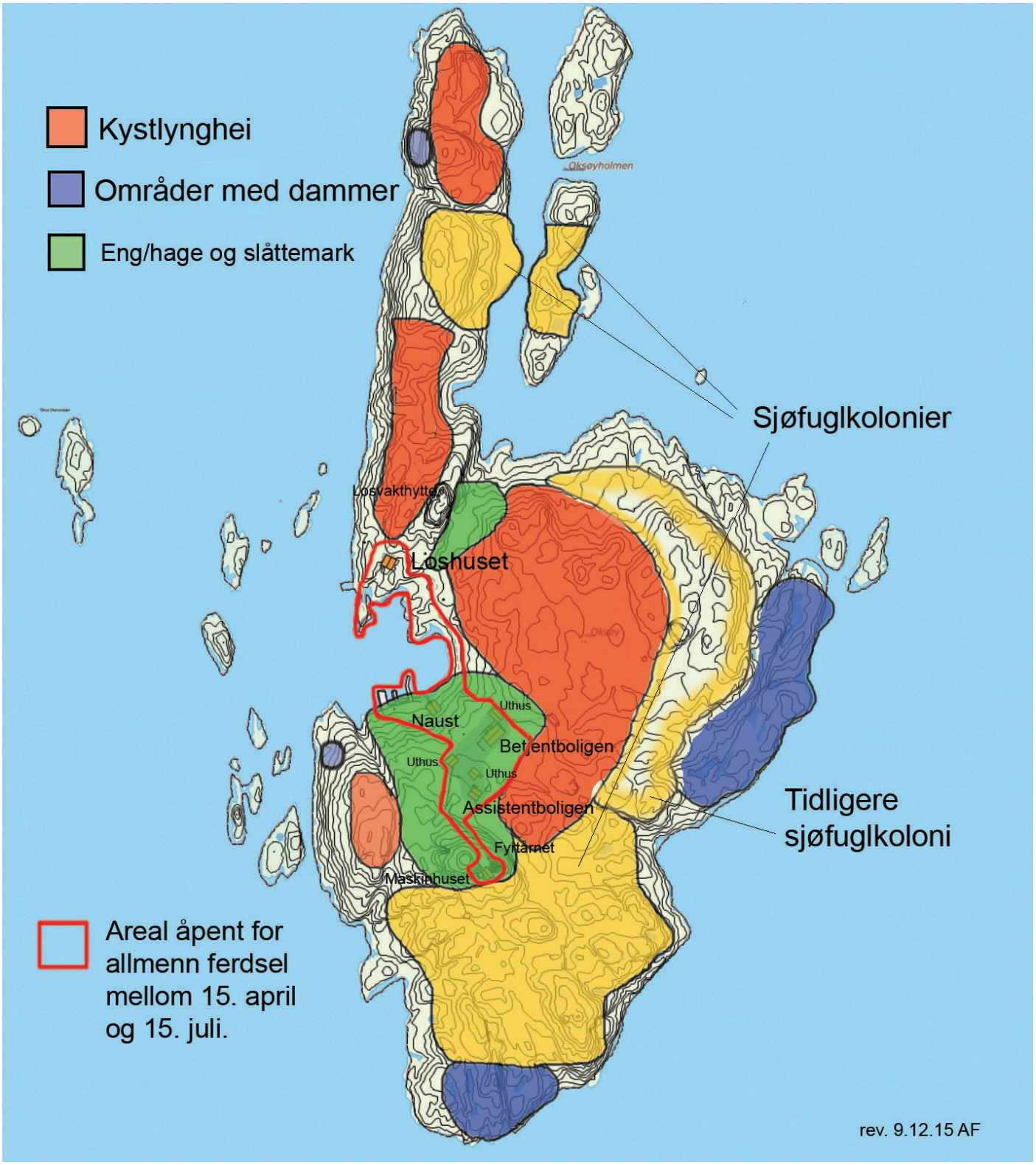

Kart over Oksøy med soner for ulike vernehensyn.

I hekketiden, mellom 15. april og 15. juli, må almenn ferdsel begrenses til områder hvor denne ikke forstyrrer hekkingen. (Arealer innenfor rød linje.)

Kart over fredningsområdet ved Oksøy fyrstasjon:

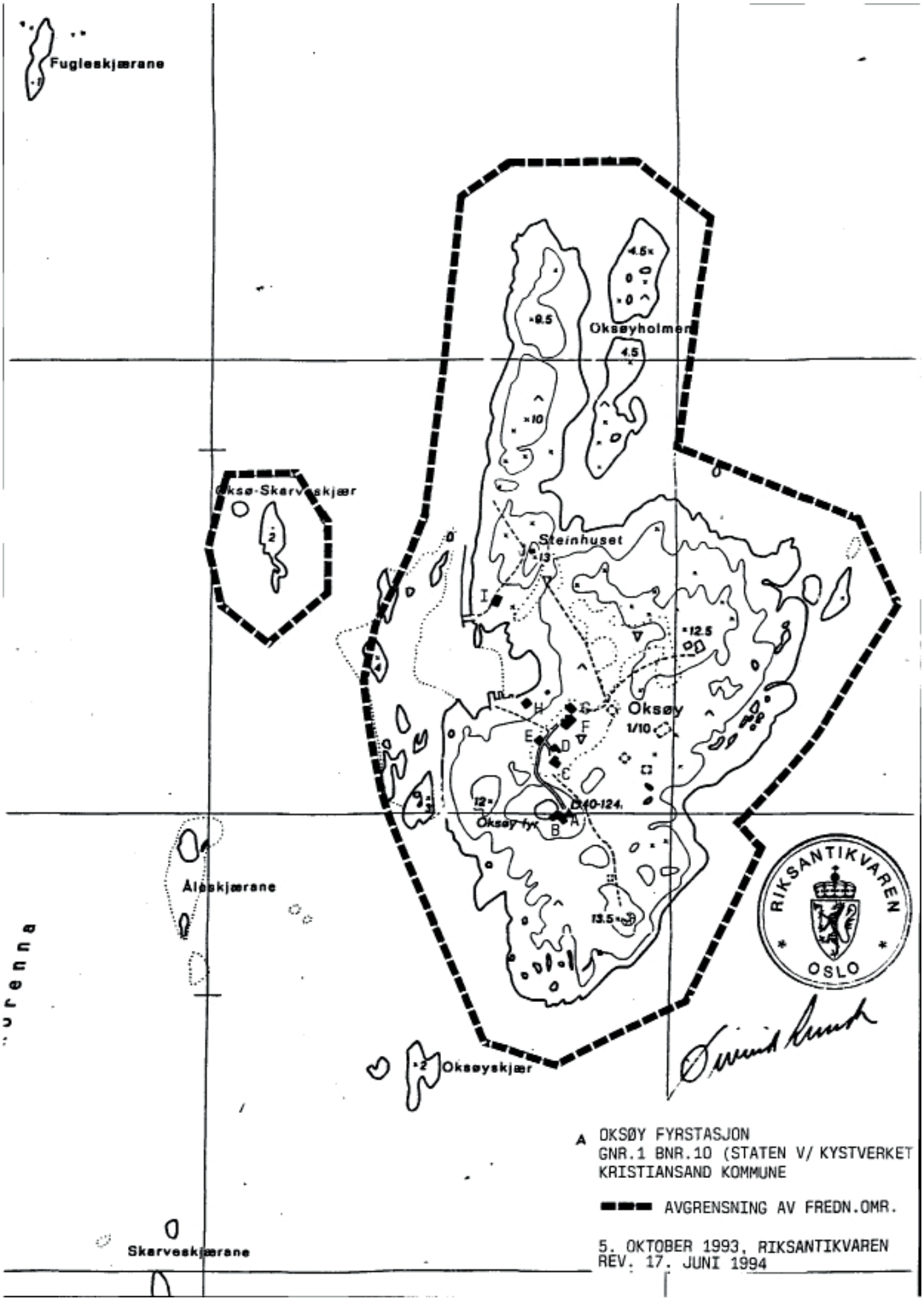

Oversikt over Kystverkets fyrstasjoner

Senter for eiendom og kultur
28.06.2012

Region	Fredete fyrstasjoner	Bygninger	Ikke fredete fyrstasjoner	Bygninger	SUM
Sørøst	20	i Kystverkets eie	8	i Kystverkets eie	28
	Torbjørnskjær		Struten		
	Homlungen		Strømtangen Fredrikstad		
	Færder		Digerudgrunnen		
	Store Færder (ruin)		Steilene		
	Svenner		Tvistein		
	Stavernsodden		Langøytangen	delvis	
	Jomfruland		Songvår		
	Strømtangen Kragerø		Søre Katland		
	Stavseng				
	Lyngør				
	Ytre Møkkalasset				
	Store Torungen				
	Lille Torungen				
	Homborsund				
	Grønningen				
	Oksøy				
	Ryvingen				
	Hatholmen				
	Lindesnes				
	Lista				
Vest	12		11		23
	Eigerøy	delvis	Lille Prestskjær		
	Feistein		Viberodden		
	Kvitsøy		Flatholmen		
	Geitungen		Fjøløy		
	Utsira		Ryvarden	delvis	
	Røværsholmen		Holmengrå		
	Slåtterøy		Kvanhovden		
	Hellisøy		Hendanes		
	Utvær		Ulvesund		
	Geita		Skongenes		
	Ytterøyane		Kråkenes		
	Stabben				
Midt-Norge	19		16		35
	Runde		Svinøy		
	Grasøyane		Flåvær		
	Hogsteinen		Lepsøyrev		
	Alnes	delvis	Erkna		
	Ulla		Storholmen		
	Ona	delvis	Flatflesa		
	Kvitholmen		Bjørnsund		
	Grip		Hestskjær		
	Haugjegla		Stavenes		
	Sletringen		Tyrhaug		
	Sula	delvis	Skalmen		
	Vingleia		Terningen		
	Halten		Finnvær		
	Kjeungskjær		Asenvågøy		
	Kaura		Grinna		
	Buholmråsa		Gjeslingene		
	Kya				
	Nordøyan				
	Sklinna				
Nordland	10		8		18
	Bremstein		Ytterholmen		
	Åsvær		Træna		
	Myken		Kalsholmen		
	Landegode		Tennholmen		
	Måløy-Skarsholmen		Barøy		
	Tranøy		Moholmen		
	Skrova		Glåpen		
	Skomvær		Værøy		
	Anda				
	Andenes				
Troms og Finnmark	7		3		10
	Hekkingen		Torsvåg		
	Fugløykalven		Fruholmen		
	Slettnes		Helnes		
	Kjølnes				
	Makkaur				
	Vardø				
	Bøkfjord				Tils.
Totalt antall	68		46		114

GJENPART

RIKSANTIKVAREN

Likelydende brev til:

Kystverket 1. distrikt
Kristiansand kommune
Vest-Agder fylkeskommune

DERES REF.	VÅR REF. (Bes oppgitt ved svar)	DATO
	93/2822 B-~~150~~ 202 AaB Oddernes	23 JUNI 1994

OKSØY FYRSTASJON - GNR.1 BNR.10 (STATEN V/KYSTVERKET) - KRISTIANSAND KOMMUNE

VEDTAK OM FREDNING MED HJEMMEL I LOV OM KULTURMINNER §§ 15 OG 19, JFR. § 22

Med hjemmel i lov om kulturminner av juni 1978 nr. 50 §§ 15 og 19, jfr. § 22, freder Riksantikvaren Oksøy fyrstasjon i Kristiansand kommune. Myndighet til å fatte vedtak om fredning er delegert fra Miljøverndepartementet til Riksantikvaren ved departementets vedtak av 30. juni 1989, se rundskriv T-6/89.

Fredningen omfatter selve fyret med maskinhus og øvrige bygninger på fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 15:

A Fyrtårn
B Maskinhus
C Fyrbetjentbolig (1932)
D Uthus
E Uthus
F Fyrbetjentbolig (1950)
G Uthus
H Naust
I Loshus
J Losvakthytte

NB: C: Fyrbetjentbolig, riktig byggeår 1832.

Fredningen omfatter videre et område rundt fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 19. Fredningsområdet omfatter eiendommen på gnr.1 bnr.10 (Staten v/Kystverket), altså hele Oksøy. Områdeavgrensningen er sammenfallende med grensene for Oksøy naturreservat, se Regulerings-messige forhold.

./. Fredningsområdet og de fredede bygningene er avmerket på vedlagte kart datert 5. oktober 1993 og revidert 17. juni 1994 og påført Riksantikvarens stempel.

POSTADRESSE: Postboks 8196 Dep. 0034 Oslo
BESØKSADRESSE: Dronningens gt. 13 0152 Oslo
TELEFON: 22 94 04 00
TELEFAX: 22 94 04 04

Formålet med fredningen

Formålet med fredningen av Oksøy fyrstasjon er å bevare, gjenopprette og videreutvikle et kulturhistorisk og arkitektonisk verdifullt bygningsanlegg med fyrtårn, maskinhus og øvrige bygninger på fyrstasjonen og miljøet rundt bygningene.

Formålet med fredningen av fyrtårnet er å bevare bygningens eksteriør og interiør med fast inventar og teknisk utstyr knyttet til fyrdriften. Fredningen gjelder ikke teknisk utstyr i drift.

Formålet med fredningen av maskinhus er å bevare bygningens eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig planløsning med fast inventar og teknisk utstyr knyttet til fyrdriften. Fredningen gjelder ikke teknisk utstyr i drift.

Formålet med fredningen av de øvrige bygningene er å bevare bygningenes eksteriør og interiør med hensyn til opprinnelig hovedform, fasadeuttrykk og planløsning.

Formålet med fredningen av området rundt bygningene på fyrstasjonen er "å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet" ved å bevare miljøets karakter slik det fremstår med forskjellige kulturminner, teknisk utstyr knyttet til fyrdriften og landskapselementer som gjerder, stier, haver og åpne områder.

Fredningsbestemmelser

De følgende fredningsbestemmelsene er fastsatt med hjemmel i lov om kulturminner §§ 15 og 19. Bestemmelsene gjelder i tillegg til kulturminnelovens bestemmelser om vedtaksfredede kulturminner fra nyere tid samt forskrift om faglig ansvarsfordeling.

Fyret

1.Riving, flytting, forandringer i bygningens eksteriør eller interiør, fast inventar og teknisk utstyr knyttet til fyrdriften er ikke tillatt.
2.Tilbakeføring til opprinnelig eller tidligere situasjon kan tillates under forutsetning av at tiltaket kan godkjennes av forvaltningsmyndighet.
3.Bestemmelsen i pkt. 1 gjelder ikke fast inventar og teknisk utstyr i drift dersom det på grunn av fyrdriften er nødvendig å gjøre inngrep i utstyret.

Maskinhus

1.Riving, flytting, forandringer i bygningens eksteriør eller interiør med hensyn til opprinnelig planløsning, fast inventar og teknisk utstyr knyttet til fyrdriften er ikke tillatt.

2.Tilbakeføring i bygningens eksteriør til opprinnelig eller tidligere situasjon eller forandringer i bygningens interiør som ikke endrer opprinnelig planløsning kan tillates under forutsetning av at tiltaket kan godkjennes av forvaltningsmyndighet.
3.Bestemmelsen i pkt.1 gjelder ikke fast inventar og teknisk utstyr i drift dersom Kystverket på grunn av fyrdriften finner det nødvendig å gjøre inngrep i utstyret.

Øvrige bygninger

1.Riving, flytting, forandringer i bygningenes eksteriør eller interiør med hensyn til opprinnelig hovedform, fasadeuttrykk og planløsning er ikke tillatt.
2.Forandringer som ikke endrer opprinnelig hovedform, fasadeuttrykk eller planløsning kan tillates under forutsetning av at tiltaket kan godkjennes av forvaltningsmyndighet.

Området

1.Riving, flytting, forandringer i området rundt bygningene på fyrstasjonen som kan endre miljøets karakter slik det fremstår med forskjellige kulturminner, teknisk utstyr knyttet til fyrdriften og landskapselementer er ikke tillatt.
2.Forandringer som ikke endrer verdifulle kulturminner, teknisk utstyr knyttet til fyrdriften, landskapselementer eller miljøets karakter kan tillates under forutsetning av at tiltaket kan godkjennes av forvaltningsmyndighet.
3.Bestemmelsen i pkt.1 gjelder ikke teknisk utstyr i drift dersom Kystverket på grunn av fyrdriften finner det nødvendig å gjøre inngrep i utstyret.

Bevaringsplan/skjøtselplan

1.Forvaltningsmyndighet eller den forvaltningsmyndighet bestemmer kan utarbeide bevaringsplan for bygningsanlegget og skjøtselplan for området rundt bygningene på fyrstasjonen.
2.Bevaringsplanen/skjøtselplanen skal inneholde retningslinjer for bevaring, gjenoppretting og videreutvikling av bygningsanlegget og området rundt bygningene på fyrstasjonen. Ved bevaring og skjøtsel skal det tas utgangspunkt i opprinnelig eller tidligere situasjon.

Generelt

1.Fredningen skal ikke være til hinder for den tekniske drift av fyrstasjonen.

FØLGER AV FREDNINGEN

Når det gjelder behandling av fredede områder, bygninger og anlegg, vises det til bestemmelsene i lov om kulturminner §§ 15a-19 samt fredningsbestemmelsene over.

I henhold til Miljøverndepartementets delegasjonsvedtak av 30. juni 1989 med endringer av 23. desember 1992 er forvaltningen av fredede områder, bygninger og anlegg lagt til den enkelte fylkeskommune. Riksantikvaren er klageinstans for enkeltvedtak fattet av fylkeskommunen, jfr. forvaltningslovens § 28.

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse til å sette i verk alle typer bygningsmessige arbeider og utomhusarbeider utover vanlig vedlikehold innenfor det fredede området.

Søknad om tillatelse skal sendes fylkeskommunen som avgjør om tiltaket kan iverksettes. Er det tvil om et tiltak er å anse som vanlig vedlikehold, skal fylkeskommunen kontaktes.

Det er eier som har ansvaret for det løpende vedlikehold av fredede bygninger, anlegg og områder.

I henhold til lov om kulturminner §§ 15a og 19 kan departementet i særlige tilfelle gi dispensasjon fra fredningen for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i det fredede kulturminnet eller området. Denne dispensasjonsmyndigheten er i henhold til forskrifter av 23. desember 1992 delegert til den enkelte fylkeskommune.

BAKGRUNN FOR FREDNINGSSAKEN

Fredningen av Oksøy fyrstasjon har sin bakgrunn i et samarbeide mellom Kystdirektoratet og Riksantikvaren om utarbeidelse av en plan for bevaring og bruk av fyrstasjonene i landet. På grunnlag av planen skal det velges ut et representativt utvalg av landets fyrstasjoner som skal vernes gjennom fredning. Utvalget er allerede gjort i Vest-Agder gjennom prøveprosjektet "Bevaring og bruk av fyrstasjonene i Vest-Agder" v/Fylkeskonservatoren i Vest-Agder 1992.

Fyrstasjonene langs kysten er blant landets mest markante kulturminner som på en spesiell måte er med på å karakterisere Norge som kyst- og sjøfartsnasjon. Fyrstasjonene har både kulturhistorisk og arkitektonisk verdi; kulturhistorisk ved deres tilknytning til sjøfart, fyrvesen og kystkultur og arkitektonisk ved deres særegne form og plassering. Fyrstasjonene har generelt gjennomgått store endringer, både teknisk og bygningsmessig. Dette er en utvikling som har vært nødvendig ut fra klimatiske og tekniske forhold, og som vitner om en kultur hvor de funksjonelle hensyn har vært prioritert; en utvikling som dermed har historisk interesse.

I dag er fyrstasjonene utsatt for store forandringer med hensyn til bruk og drift. Dette har gjort det nødvendig å ta stilling til hvilke fyrstasjoner som skal bevares i sin nåværende form. Gjennom en fredning vil Riksantikvaren legge visse antikvariske prinsipper og retningslinjer til grunn for den videre behandling og bruk av fyrstasjonene. Dessuten ønsker Riksantikvaren at fyrstasjonene skal ha fredningsstatus som kulturminner av nasjonal verdi og interesse.

BESKRIVELSE

Oksøy fyrstasjon ligger på Oksøy ved innseilingen til Kristiansandsfjorden, og er et kystfyr med bifyr. Oksøy er del av sørlandsskjærgården med småkupert terreng og nakne koller og svaberg.

Oksøy fyrstasjon ble opprettet i 1832. Fyrstasjonen består idag av fyrtårn fra 1900, maskinhus fra 1921, fyrbetjent-bolig og uthus fra 1832, uthus, fyrbetjentbolig og uthus fra 1950 og naust. Loshuset er bygget i 1964, og losvakt-hytten er skøyten Agder II's styrehus som ble flyttet til øya i 1948.

Fyrtårnet er et 36 meter høyt støpjernstårn, hvitmalt med 2 røde belter. Maskinhus og et av uthusene (E) er betong-bygninger, mens de øvrige bygningene er bygget i tre.

Innenfor området er det kulturminner som fundament etter det første fyrtårnet fra opprettelsen av fyrstasjonen i 1832, tufter etter semaforstasjon, diverse brakker fra 2. verdenskrig bygget av tyskerne og andre tidligere bygning-er. Mellom bygningene går det gangveier i betong.

Oksøy fyrstasjon har hele tiden vært i utvikling og gjennomgått store endringer, både teknisk og bygnings-messig. I 1943 ble fyrmesterboligen ødelagt i brann, men ble erstattet av ny fyrbetjentbolig i 1950. Boligen er nylig oppusset. Den andre fyrbetjentboligen har eternit-kledning og ble modernisert innvendig på 50/60-tallet. Semaforstasjonen ble brent i 1981.

Oksøy fyrstasjon er automatisert, men bemannet. Fyr-stasjonen har pr. idag tilsyn med Grønningen og Odderøya fyrstasjoner og lykter og merker i området.

Reguleringsmessige forhold

Oksøy er avmerket som område som er båndlagt etter særlov i Kommuneplan for Kristiansand. Oksøy er fredet som natur-reservat i medhold av lov om naturvern. Kristiansand kommune har utarbeidet forslag til en kystsoneplan for Kristiansand som omfatter Oksøy.

Eiendomsforhold

Staten v/Kystverket står som eier av Oksøy fyrstasjon og Oksøy. Bragdøya Kystlag disponerer losvakthytten og Sørlandets Seilsjekte Forening loshuset.

Nærmere beskrivelse

For nærmere beskrivelse av Oksøy fyrstasjons historie, fyrstasjonens idag og videre planer vises det til vedlagte utdrag fra "Bevaring og fremtidig bruk av Fyrstasjoner".

SAKSGANG FREM TIL FREDNINGSVEDTAKET

Varsel om igangsettelse av fredningssak ble i samsvar med lov om kulturminner § 22.1 meddelt Kystverket 1. distrikt, Kristiansand kommune og Vest-Agder fylkeskommune i brev av brev av 28. mai 1993. Samtidig ble meldingen kunngjort i Aftenposten, Fædrelandsvennen og Norsk Lysningsblad.

Det er kommet inn følgende uttalelser til varselet:

1. Uttalelse av 23. juni 1993 fra Kristiansand kommune
2. Uttalelse av 25. juni 1993 fra Kystverket 1. distrikt
3. Uttalelse av 5. juli 1993 fra Fylkesmannen i Vest-Agder

Kristiansand kommune, Byplankontoret og Byarkitekten, har ingen bemerkninger til igangsettelsen av fredningssaken.

Kystverket 1. distrikt stiller seg positiv til at det igangsettes fredningssak for fyrstasjonen, men tar forbehold om at fredningen ikke må føre til hindringer for den fremtidige drift av fyret. Det er tatt inn i fredningsbestemmelsene at fredningen ikke skal være til hinder for den tekniske drift av fyrstasjonen, se **Fredningsbestemmelser.**

Fylkesmannen i Vest-Agder opplyser at Oksøy er vernet som sjøfuglreservat, se **Reguleringsmessige forhold**. Vernebestemmelsene forbyr inngrep som kan endre de naturgitte forhold og forbyr ilandstigning og ferdsel fra 15. april til 15. juli.

Det ble deretter utarbeidet fredningsforslag som ble sendt på høring til berørte parter i brev av 5. oktober 1993. Forslaget ble samtidig lagt ut til offentlig ettersyn i Kristiansand kommune og Vest-Agder fylkeskommune samt kunngjort i Aftenposten, Fædrelandsvennen og Norsk Lysningsblad. Der er kommet inn følgende uttalelser til fredningsforslaget:

1. Uttalelse av 22. nov. 1993 fra Kystverket 1. distrikt
2. Uttalelse av 30. nov. 1993 fra Vest-Agder fylkeskommune, Kulturavdelingen
3. Uttalelse av 1. des. 1993 fra Vest-Agder fylkeskommune, Miljø- og friluftsutvalget

Kystverket 1. distrikt finner forslaget til fredning av fyrstasjonen for å være akseptabelt og vil ikke motsette seg at det blir vedtatt slik det foreligger.

Vest-Agder fylkeskommune, Kulturavdelingen oversender utskrift av møtebøk for Hovedutvalget for kultur i Vest-Agder. Hovedutvalget ser det som positivt at Oksøy fyrstasjon fredes.

Vest-Agder fylkeskommune, Miljø- og friluftsutvalget ser positivt på fredningsforslaget.

Fredningsforslaget av 5. oktober 1993 ble i brev av 6. desember 1993 oversendt til Kristiansand kommune for behandling i komunestyret.

Riksantikvaren har mottatt brav av 3. juni 1994 fra Kristiansand kommune, Teknisk sektor vedlagt saksinnstilling og utskrift av bystyrets protokoll. Bystyret behandlet fredningsforslaget i møte 25. mai 1994. Bystyret anbefaler at Riksantikvarens fredningsforslag gjennomføres. Bystyret anbefaler videre at grensene for fredningsområdet justeres slik at de blir sammenfallende med de tidligere vedtatte grenser for sjøfuglreservat i henhold til naturvernloven. Riksantikvaren har justert grensene som foreslått, se kart datert 5. oktober 1993 og revidert 17. juni 1994.

VURDERING AV VERNEVERDI

"Bevaring og fremtidig bruk av Fyrstasjoner"'s vurdering

I "Bevaring og fremtidig bruk av Fyrstasjoner" er det gitt følgende vurdering av Oksøy fyrstasjons verneverdi:

"Det spesielle med Oksøy som helhet er mangfoldet av installasjoner og funksjoner som har vært samlet på øya. Selv om semaforstasjonen er revet, må en si at fyrstasjonen med losstasjonen gir et helhetlig og interessant inntrykk, med stor opplevelsesverdi, pedagogisk verdi og miljøverdi. Dette gjør det naturlig å prioritere miljøet og helheten i vernesammenheng. Variasjonen i bygningsmassen, både med hensyn til funkson og alder, sammen med de rent estetiske og miljømessige kvalitetene, gjør Oksøy interessant i vernesammenheng både utifra lokale, regionale og nasjonale kriterier.

Støpejernstårnet fra 1900 er et av landets høyeste og har betydelig identitetsverdi i lokalmiljøet, samtidig som det selvsagt er et kjent landemerke. En kan også understreke de rent estetiske verdiene ved selve tårnet og linsen, i tillegg til kvalitetene som teknisk kulturminne, med tilhørende historisk kildeverdi. Den opprinnelige fyrmesterboligen fra 1832 har verneverdi som enkeltobjekt (aldersverdi), og kulturminnemyndightene har allerede erklært losvakthytta for verneverdig, og bevilget penger til istandsetting."

Riksantikvaren slutter seg til Fylkeskonservatorens vurdering.

Riksantikvaren vil bemerke

Riksantikvaren vil i tillegg bemerke:

Oksøy fyrstasjon inneholder til tross for de store endringene fyrstasjonen har gjennomgått, de fleste av fyrstasjonens enkeltelementer og bygningstyper. Fyrbetjentbolig og uthus har verdi i kraft av høy alder, forøvrig spenner bygningenes alder helt frem til etterkrigstiden. Endringene og aldersvariasjonene er imidlertid noe som i større eller mindre grad kjennetegner alle våre fyrstasjoner. Oksøy fyrstasjon ligger i et godt bevart natur- og kulturlandskap og utgjør sammen med landskapet et verneverdig miljø.

På Oksøy har det vært drevet jordbruk og fiske, virksomheter som er representative for det mangfoldige livet som fant sted på fyrstasjonen, og som uthus og kulturlandskapet fremdeles gir et bilde av.

I tillegg til kulturminnene tilknyttet fyrstasjonen, bidrar også anleggene fra 2. verdenskrig og denne spesielle hendelsen i fyrstasjonenes historie til fyrstasjonens kulturhistoriske verdi.

Oksøy fyrstasjon og det høye fyrtårnet har som landemerke i skjærgården identitetsskapende verdi. Fyrtårnet med maskinhus har som bygningsanlegg også estetiske kvaliteter.

Det følger av lov om kulturminner § 15 at Riksantikvaren kan "frede byggverk og anlegg eller deler av dem av kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi." Videre kan Riksantikvaren i henhold til lov om kulturminner § 19 "frede et område rundt et fredet kulturminne..... så langt det er nødvendig for å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet....."

På bakgrunn av vurderingene ovenfor finner Riksantikvaren at Oksøy fyrstasjon er et så verdifullt anlegg i kulturhistorisk og arkitektonisk sammenheng at det oppfyller betingelsene for fredning etter bestemmelsen i § 15. Det er spesielt den bygningshistoriske miljøverdien og sammenhengen bygninger og landskap Riksantikvaren legger vekt på når det gjelder fyrstasjonens verneverdi.

Riksantikvaren finner videre at det er hjemmel for å frede det avsatte området, Oksøy, i henhold til bestemmelsen i § 19. Fredningsområdet omfatter hele Oksøy. Fyrstasjonen ligger relativt samlet på øya, men restene etter semaforstasjonen, anleggene fra 2. verdenskrig, loshus og losvakthytte, jorder og utmark ligger spredt ut over det meste av Oksøy. Disse kulturminnene utgjør viktige elementer i det totale miljøet og bør inngå i områdefredningen. Etter Riksantikvarens oppfatning er det nødvendig å frede hele Oksøy for å oppnå hensikten med områdefredningen, nemlig å bevare virkningen av fyrstasjonen i miljøet.

Kristiansand kommune har sluttet seg til Riksantikvarens forslag om fredning. På bakgrunn av dette og ovenstående begrunnelse finner Riksantikvaren det riktig å fatte vedtak om fredning av Oksøy fyrstasjon.

OPPLYSNING OM KLAGEADGANG OG TINGLYSING

Riksantikvarens fedningsvedtak kan påklages til Miljøverndepartementet, jfr. forvaltningslovens § 28. Eventuell klage stiles Miljøverndepartementet men sendes til Riksantikvaren. Klagefrist er 15. juli 1994.

Fredningsvedtaket vil bli tinglyst av Riksantikvaren i samsvar med lov om kulturminner § 22.5.

for Øivind Lunde

Danckert Monrad-Krohn

Saksbehandler: Aase Bessesen

Gjenpart m/kart:
- Miljøverndepartementet
- Kystdirektoratet
- Vest-Agder fylkeskommune, Fylkeskonservatoren
- Fylkesmannen i Vest-Agder, Miljøvernavd.
- Oksøy fyr
- Bragdøya Kystlag
- Sørlandets Seilsjekte Forening

Vedlegg:
- Kart, datert 5. oktober 1993
- Kopi av utdrag fra "Bevaring og fremtidig bruk av Fyrstasjoner" av Fylkeskonservatoren i Vest-Agder 1992.

Likelydende brev til:

Kystverket 1. distrikt
Postboks 545
4801 Arendal

Kristiansand kommune
Postboks 545
4801 Arendal

Vest-Agder fylkeskommune
Postboks 770
4601 Kristiansand

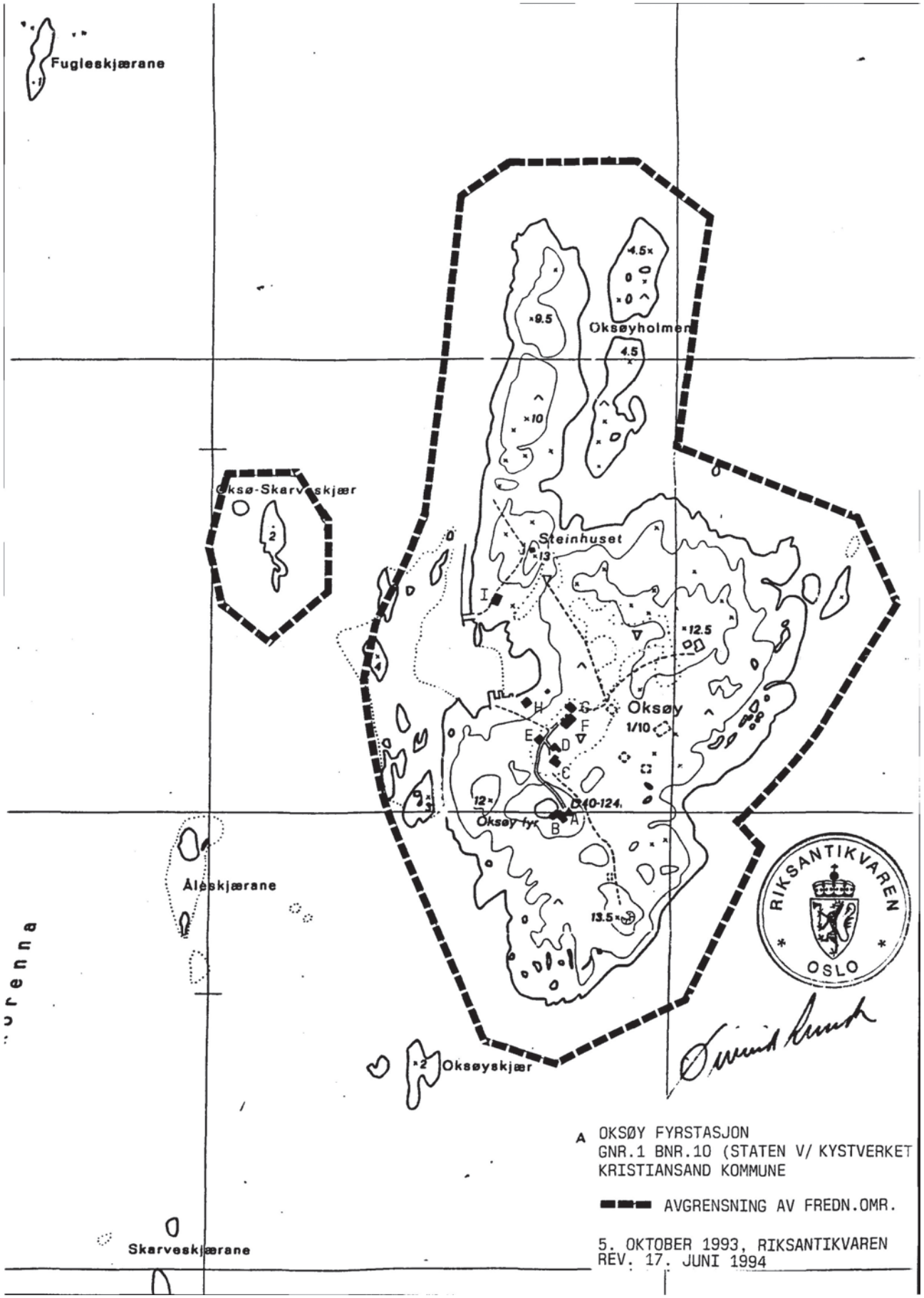
Fugleskjærane
Oksøyholmen
Oksø-Skarveskjær
Steinhuset
Oksøy
1/10
Oksøy fyr
Åleskjærane
Oksøyskjær
Skarveskjærane
A OKSØY FYRSTASJON
GNR.1 BNR.10 (STATEN V/ KYSTVERKET
KRISTIANSAND KOMMUNE
AVGRENSNING AV FREDN.OMR.
5. OKTOBER 1993, RIKSANTIKVAREN
REV. 17. JUNI 1994
RIKSANTIKVAREN
OSLO

Oksøy fyrstasjon

I fyret er det også et såkalt bifyr opprettet i 1907. Lysets høyde er 25,5 m og lysvidden på 15 n mil. Det har en smal sektor på 5 grader som lyser sønnenfor grunner ved Randøy og Ulvøy.

BELIGGENHET:
På fjordens vestside ca. 8 km fra Kristiansand S.
58 04,2 8 03,5. G.nr. 1, b.nr 10

OPPRETTET:
1832

FYRBYGNING:
Hvitt jerntårn med 2 røde ringer, 36 m

LYSKARAKTER:
2 lynblink hvert 45. sek.

LYSSTYRKE:
4 401 000 cd (1. orden)

LYSETS HØYDE:
47,0 m

LYSVIDDE:
19,0 n mil

TÅKESIGNAL:
1890 sirene, 1936 diafon

RADIOFYR:
1964, rekkevidde 50 n mil

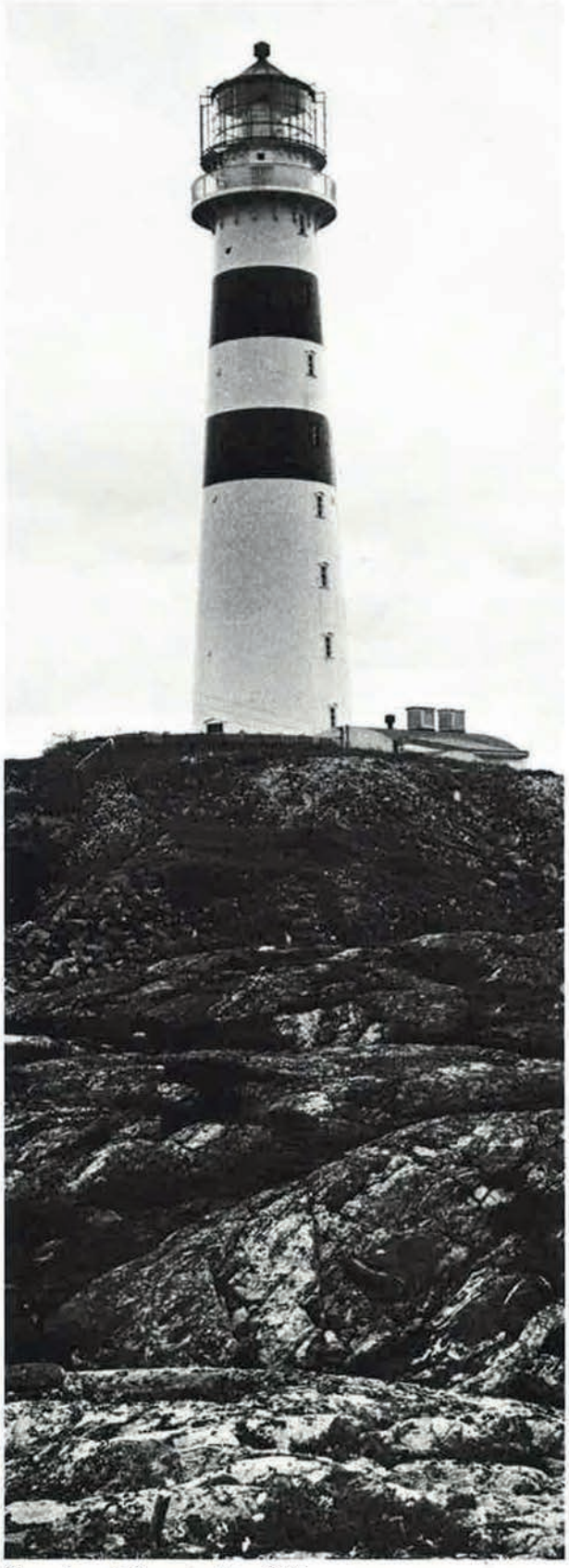

Oksøy fyr sett fra vest. Foto 1981.

På listen over fyr som var foreslått av fyrkommisjonen av 1828, figurerte Flekkerøy kystfyr sammen med Odderøy havnefyr med første prioritet. Selve plasseringen ble behandlet av en ny kommisjon som fant «skjæret Oxøen» som beste plass for kystfyret. Det var ventet at man skulle få kjøpt Oksøy for en billig penge, da det etter beskrivelsen «kun er sommerhavnegang for noen får». Men prisen ble 600 spd. ved overtakstforretning den 5. mai 1831.

Fyrinspektør Schive anbefalte at det burde anskaffes et «2. ordens linseapparat med 3 omgående lentiller». Marinedepartementet samtykket og linseapparatet ble kjøpt inn fra Frankrike som var den ledende nasjon på dette felt. En fransk ingeniør kom for øvrig til Oksøy for å montere apparatet og gi den nødvendige instruksjon i bruken. Fyret ble tent den 25. november 1832. Oksøy har således æren av å være det første fyr med linseapparat her i landet og Norge det tredje land i verden som innførte dette systemet.

Fyrtårnet var 23 meter høyt og oppført av murstein, og bebyggelsen ellers var et våningshus og et uthus. Naust ble ikke oppført, bare en liten trebrygge.

Med hensyn til fyrbetjening på Oksøy mente fyrinspektør Schive «at det er en nødvendig betingelse

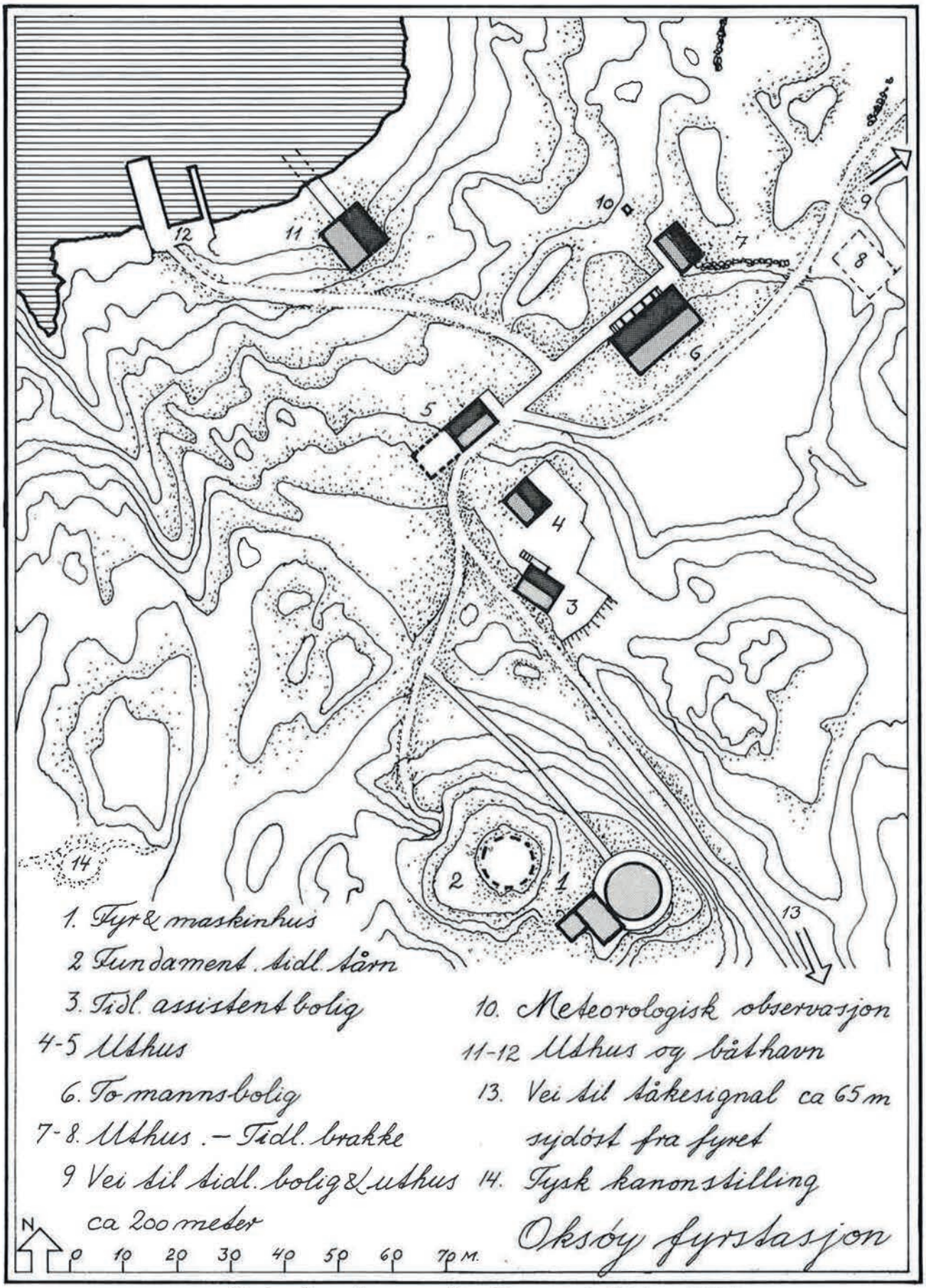

Tegning på grunnlag av oppmåling, Ringe og Bech, Kristiansand 1947.

Oksøy fyrstasjon ved århundreskiftet. Foto Kystdirektoratet.

at den vordende fyrbetjent ved Oksø må være en mann av bedre oppdragelse».

Det ble ansatt en «fyrforvalter» som tittelen nå ble for Oksøy fyr, som også skulle føre oppsyn med Odderøy fyr, og var forpliktet til å holde to påliteli-ge «fyrkarle til fyrets røkt som han selv antager og lønner, og av hvilken den ene må forstå seg på kleinsmedfaget».

I 1835 ble det ansatt en fast assistent som skulle ha fri kost og losji hos fyrforvalteren. Bl.a. innebar dette at «til Kosten hører hvad almindelig Brug medfører, 1 eller 2 Drammer daglig». Først i 1861 fikk assistenten egen bolig.

Oksøy fyr fikk for øvrig æren av å motta kongelige høyheter i stasjonens tidlige år. Fyrforvalteren rapporterte «at den 7. august 1833 besøkte hs. kgl. høihet kronprinsen med svite Oksø kl. 9 aften, nettop som fyret var kommet i fullt bluss og forlot høist samme kl. henimot 10 med tilkjennegivende av tilfredshet av den skjønne innretning hvilken også erholdt alles bifall».

23. august 1843 besøkte prins Oscar Fredrik sammen med en fregattkaptein m.fl. stasjonen og oppholdt seg der ute i to og en halv time.

Da fyrstasjonen i 1890 fikk nytt sirene tåkesignal, ble det nødvendig med større betjening. Fyrforvalterboligen var blitt nokså medtatt, og den ble nå ombygd til bolig for reserveassistenten. En ny bolig ble oppført til forvalteren.

Mursteinstårnet var også etter hvert blitt skrøpelig, og da kravet om sterkere lys gjorde seg gjeldende, ble det i år 1900 ført opp et 36 m høyt støpejernstårn med et 1. ordens lynblinkapparat.

Oksøy fyrstasjon begynte å ta meteorologiske observasjoner i 1860. I 1869 ble det ført ut en telegrafkabel og observasjonene økte. Telegrafvesenet opprettet samtidig en semaforstasjon med signalmast for dagsignalisering. Det ble bygd en bolig for en telegrafkyndig mann. Semaforstasjonen ble overtatt av Fyrvesenet i 1896. I 1909 brant bygningen ned til grunnen etter lynnedslag, og ble bygd opp igjen året etter. For øvrig var det et tiår senere enda en brann. I 1919 var det reist et nytt maskinhus for å gi plass til driftsmaskineriet til sirenen. Gnister fra motorens ekshaustgass antente maskinhuset og dette brant ned sammen med en oljebod som bl.a. hadde et lager på 5 tonn petroleum. Nytt maskinhus og ny oljebod ble skyndsomt bygd opp, men nå i jernbetong. I 1936 ble sirenen erstattet av diafon tåkesignal, en endring som betinget montering av store trykklufttanker samt kompressorer og større dieselaggregater.

Under siste krig ble fyrmesterboligen ødelagt. I 1949/50 ble det bygd en ny dobbeltbolig for assistenter samt uthus for disse.

Det siteres her noen bruddstykker av en artikkel i anledning av Oksøy fyrs 100-årsjubileum.

Den 15.juni 1832 blev fhv. månedsløitnant i marinen, C. J. Bergh, konstituert som fyrforvalter ved Oksøy. Som fyrvokter ved Odderøya ansattes Lars Mortensen. Bergh, der bl.a. hadde sittet i «engelsk prison» fra 1807 til 1809, hadde gjort megen tjeneste i marinen og var visstnok vel anskrevet. Han førte en ganske god penn, men undertiden litt brysom for administrasjonen med sine lange skriverier.

Kan man dømme fra de mange klager forvalteren kommer med, må der i den første tid ha vært adskillige svakheter og barnesykdommer ved anlegget. Antagelig manglet man erfaringen i denne slags byggverk eller muligens hadde man ikke fått

Fyrstasjonen sett fra nordøst. Foto før 1900.

tak i de rette folk. I julen 1832 sender Schive en lengere skrivelse hvori det bl.a. heter «et trøstens ord må det være Dem likesom mig at Deres fyr efter mange av mig innhentede oplysninger brenner godt og sees til Homborsund på den ene og næsten til Ryvingen på den annen kant».

Vannforsyningen på stasjonen var nok mangelfull. I februar skriver Bergh «at frosten borttok vannet i den smule brønn her finnes så det var efter alt en god ting Gud gav oss en veldig porsjon sne». I en senere skrivelse heter det «at kaldt er her som bittre Fanden. Våningshusets forfatning er av den beskaffenhet at sne og snefokk trenger inn gjennem veggene så det er umulig å holde det varmt tross fyring natt og dag.» Bygningen paneltes i 1834. I januar 1833 melder Bergh at han har vært uheldig med den ene oppasser. En morgen ser han at det er mørkt i lykten, styrter op og finner Larsen sovende og lampeurverket nedgått. Gir ham «et par ørefiker for å vågne ham med» og spør hvad han skal gjøre i sakens anledning «da avstraffelsen efter min formening ikke er tilstrekkelig». I en senere skrivelse fremholder han også at denne person «har vist et særdeles uanstendig forhold så vel i ord som gjerning mot min person». Forvalteren blir gjort opmerksom på at han selv må greie op med sine folk da han alene har ansvaret for stasjonen.

Forholdet mellom de skiftende assistenter og forvalteren var heller ikke alltid det beste, som ventelig var, når så mange mennesker stues sammen i en slik forholdsvis liten bolig.

«Å leve sammen som en familie», som forvalteren i sin tid tenkte og skrev om, var nok ikke så lett, hverken for forvalter eller assistent, der selvsagt jo måtte dele rum med en del av barna.

Fyrforvalterens familie var nemlig stor, ja meget stor. I november 1845 venter han «atter daglig en forøkelse i familien, så da blir det det 7. barn siden jeg kom til Oksø og før den tid hadde vi samavlet 10 så jeg til sist ei vet o.s.v., men man må jo finne sig i den skjebne Gud har satt en». Hans kone døde 1856 sengeliggende, skrøpelig og utslitt. Han gifter sig imidlertid på ny og i januar 1861 heter det at han venter «om føie tid nok en til verden som da vil fylle 20-tallet». Men det stopper ikke med det. I 1875 er 25-tallet fullt. Han døde i november samme år, klein og meget skrøpelig, 77 år gammel, efter 38 års tjeneste.

Bedring i assistentens forhold blev det først i 1861, da særskilt assistentbolig med uthus blev opført.